



HENNIG-OLSEN IS AS

Postboks 432  
4664 KRISTIANSAND S

Saksbehandler, innvalgstelefon

Hilde Nordby Falkenhaus, 37 01 75 85

## Oversendelse av vedtak om utslippstillatelse etter forurensningsloven til Hennig Olsen Is AS

**Statsforvalteren i Agder gir utslippstillatelse til Hennig Olsen Is AS etter forurensningsloven § 11 og midlertidig unntak fra å overholde BAT-AEL for utslipp til vann. Vedtaket om utslippstillatelse er gjort med hjemmel i forurensningsloven §§ 11 og 18 første ledd nr. 5 og forurensningsloven § 18 fjerde ledd, samt forurensningsforskriften §36-15 fjerde ledd bokstav a.**

**Vi fatter samtidig vedtak om saksbehandlingsgebyr i sats 3 på kr 221 600.**

**Vedtakene kan påklages innen tre uker.**

---

Vi viser til søknad om endret utslippstillatelse, datert 01.04.2022, samt deres vurdering av BAT-konklusjoner for næringsmiddelindustri, datert 12.12.2022, vedlegg, rapporter og utredning. Vi viser også til øvrig kommunikasjon i saken og følgende dokumenter.

### 1 Vedtak

#### 1.1 Vedtak om endring av tillatelse

Statsforvalteren i Agder gir herved Hennig Olsen Is AS (heretter kalt Hennig-Olsen) utslippstillatelse etter forurensningsloven. Den oppdaterte tillatelsen med krav og vilkår ligger vedlagt.

Endringene i tillatelsen gjelder fra 15.11.2024/dags dato.

Den nye tillatelsen omfatter en endring av utslippspunkt, utslippsgrenser for utslipp til vann, oppdateringer iht. BAT-konklusjoner (BAT-AEL) for næringsmiddelindustrien av 04.12.2019, samt oppdatering og endring av ordlyd og punktnummerering som ikke innebærer nye forpliktelser for bedriften (oppdatert iht. standard mal for tillatelser).

Midlertidig unntak/dispensasjon fra BAT-konklusjoner for utslipp til vann for næringsmiddelindustri er gitt til Hennig-Olsen Is AS. Unntaket/dispensasjonen gjelder frem til 31.10.2028. Forutsetningen for det midlertidige unntaket fra BAT-AEL er at Hennig-Olsen i god tid søker om nye utslippsgrenser før unntaket går ut, slik at Statsforvalteren kan endre dette punktet i tillatelsen. Frist for å søke om nye grenseverdier for utslipp til vann er 31.12.2027



Tillatelsen er gitt med hjemmel i forurensningsloven §§ 11 og 18 første ledd nr. 5. og forurensningsloven § 18 fjerde ledd, samt etter forurensningsforskriften § 36-15 fjerde ledd bokstav a.

## 1.2 Vedtak om saksbehandlingsgebyr

Hennig-Olsen skal betale et gebyr for Statsforvalterens saksbehandling, jf. varsel om gebyr i brev av 24.01.2023 og varsel om endring i gebyrsats i brev av 27.06.2024. Gebyret fastsettes etter sats 3 til kr 221 600,-. Vi gjør oppmerksom på at beløpet for sats 3 er noe høyere enn varslet. Dette er fordi gebyrsatsene ble oppjustert f.o.m 01.07.2024. Vedtaket om gebyr er gjort etter forurensningsforskriften § 39-4. Gebyrsats er bestemt etter vurdering av ressursbruk hos Statsforvalteren ved behandling av saken. Behandling av søknaden til Hennig-Olsen Is AS er omfattet av gjennomgang av søknaden og tilhørende vedlegg, høring av saken, korrespondanse med søker og kommune, samt endring/ferdigstillelse av tillatelse og innsats fra andre fagpersoner hos Statsforvalteren.

Miljødirektoratet vil ettersende faktura med innbetalingsblankett. Gebyret forfaller til betaling 30 dager etter fakturadato.

## 1.3 Frister

Hennig-Olsen skal utarbeide/oversende/redegjøre for følgende innen angitte frister:

Dokumentasjon/utredning	Frist	Henvisning til pkt. i tillatelsen
Årlig rapportering i altinn	01.03 hvert år	11.5
Vurdere behov for å dokumentere forurensningstilstanden i grunn og grunnvann	01.06.2025	5 og 14.2
Etablere system for energiledelse	01.06.2025	8.1
Søke om nye utslippsgrenser for utslipp til vann iht. BAT-AEL og innsending av analyseresultater for nytt renseanlegg	31.12.2027	3.1.1 og 14.1
Utgangsdato for midlertidige grenseverdier	31.10.2028	3.1.1 og 14.1
Oppfylle nye rensekrav for utslipp til vann iht. BAT-AEL	01.11.2028	3.1.1 og 14.1

Se også den oppdaterte tillatelsen.



## 2 Kort om bakgrunnen for saken

Gjeldende utslippstillatelse for Hennig-Olsen ble gitt i 1996 og ble senest revidert 16.11.2017. Hennig-Olsen etablerte eget renseanlegg med direkte utslipp til Kristiansandsfjorden.

I forbindelse med at Statsforvalteren førte tilsyn ved Odderøya Renseanlegg i 2020, ble Statsforvalteren gjort oppmerksom på at Hennig-Olsen har påslipp til kommunalt nett. Dette var ikke i tråd med virksomhetens gjeldende utslippstillatelse, og Hennig-Olsen ble bedt redegjøre for dette og sende inn søknad om endring i utslippstillatelsen. I brev til statsforvalteren datert 18.01.2021, redegjør Hennig-Olsen for drift av renseanlegg og situasjonen som har oppstått.

Etter at Hennig-Olsen etablerte nytt renseanlegg høsten 2018, oppsto det driftsproblemer med renseanlegget og etter gjentakende problemer ble anlegget stoppet og restartet flere ganger i 2019. I januar 2020 ble anlegget stoppet igjen da man ikke kunne regne med å få anlegget til å fungere, og samme år ble leverandør av renseanlegget lagt ned. Hennig-Olsen har siden da vært påkoblet kommunalt nett og jobbet med å finne ny løsning til renseanlegg. 04.04.2022 sendte Hennig-Olsen søknad om endring av utslippstillatelsen. I brev fra Statsforvalteren 14.09.2022 ble Hennig-Olsen også pålagt å redegjøre for om de er underlagt BAT-AEL og bestemmelsene i forurensningsforskriften §36-1 andre ledd, etter forurensningsforskriften kapittel 36 Vedlegg I. Redegjørelsen, sendt til Statsforvalteren 12.12.2022, viser at Hennig-Olsen er underlagt BAT-AEL for næringsmiddelindustri. 22.04.2023 søkte Hennig-Olsen om midlertidig unntak for krav i BAT-AEL. Den ønskede utsettelsen på å nå kravene gjelder for utslipp til vann og begrunnes med utfordringer knyttet til etablering av nytt renseanlegg grunnet virksomhetens lokasjon.

Statsforvalteren har tatt initiativ til å revidere Hennig-Olsen sin tillatelse etter at virksomheten har endret utslippspunkt grunnet havarert renseanlegg, og for å sikre at bedriftens utslipp er i tråd med hva som er mulig å oppnå ved bruk av beste tilgjengelige teknikker, BAT. Krav om utslippsnivåer som kan oppnås ved bruk av BAT, følger av EUs industriutslippsdirektiv (IED), som er tatt inn i norsk rett i forurensningsforskriften kapittel 36. Virksomheter som er omfattet skal reguleres med utgangspunkt i hva som anses for å være de beste tilgjengelige teknikker (BAT) i sine produksjonsprosesser. En viktig funksjon ved direktivet, i tillegg til å redusere forurensning, er å gi et grunnlag for like konkurransevilkår for europeisk industri.

Statsforvalteren skal sørge for at bedrifter med tillatelse til forurensende virksomhet reguleres med utgangspunkt i hva som regnes som BAT i den aktuelle bransjen, med eventuelle tilhørende forpliktende utslippsnivåer (BAT-AEL), innen fire år etter EU har offentliggjort slike krav, jf. forurensningsforskriften § 36-19. Kravene for næringsmiddelindustri (BAT-AEL for *Food, Drink and Milk Industries*) ble vedtatt av EU i BAT-konklusjon den 04.12.2019.

Hennig-Olsen søker også om endringer i utslippsgrensene til vann og søker om en utvidelse av disse grensene, samt unntak fra BAT-AEL i 5 år. Tabell 2.1 Viser oppsummering av omsøkte/foreslåtte midlertidige utslippsgrenseverdier fra Hennig-Olsen.

**Tabell 2.1.** Oppsummering av omsøkte/foreslåtte midlertidige utslippsgrenseverdier fra Hennig-Olsen

Parameter	Utslippsgrenser	
	Maksgrense midlet over året [mg/l]	Høyeste intervall/verdi
KOFCr	5170	
BOF <sub>5</sub>	3550	
P <sub>tot</sub>	9,6	
N <sub>tot</sub>	37,2	
SS	1471	
Fett	332	
pH		6-12
Temperatur		15-35°C
	Maksgrense [m <sup>3</sup> /døgn]	Gjennomsnittlig [m <sup>3</sup> /døgn]
Prosessavløpsvann	400	250

## 2.1 Rettslig utgangspunkt

### Forurensningsloven

Når Statsforvalteren vurderer om tillatelse til tiltak som representerer en fare for spredning av forurensning skal gis, og eventuelt på hvilke vilkår, skal vi legge vekt på de forurensningsmessige ulempene ved tiltakene sammenholdt med fordeler og ulemper tiltakene for øvrig vil medføre, jf. forurensningsloven § 11 siste ledd. I vurderingen vil vi særlig ta i betraktning i hvilken grad de omsøkte tiltakene er akseptable sett i lys av forurensningslovens formål og retningslinjer i §§ 1 og 2.

Med hjemmel i forurensningsloven § 18 kan forurensningsmyndigheten endre eller oppheve vilkårene i tillatelse etter denne loven her eller etter forskrift i medhold av denne loven, eller sette nye vilkår, og om nødvendig kalle tillatelsen tilbake. Forurensningsloven § 18, første ledd nr. 5 gir hjemmel for å endre gjeldende utslippstillatelser dersom *de fordeler forurensningen eller andre får av at vilkår blir lempet på eller opphevet, er vesentlig større enn de skader eller ulemper det vil føre til for miljøet*. I tillegg gir forurensningsloven § 18 fjerde ledd hjemmel for omgjøring av gjeldende utslippstillatelser med bakgrunn i nye BAT-konklusjoner.

Dersom endringen i vilkår i en gjeldende tillatelse angår forhold som forurensningsmyndigheten ikke har vurdert før, vurderes saken etter forurensningsloven § 11.

### Naturmangfoldloven

Naturmangfoldlovens forvaltningsmål i §§ 4 og 5 ligger til grunn for Statsforvalterens myndighetsutøvelse. Videre skal prinsippene i §§ 8 til 12 om bl.a. kunnskapsgrunnlag, føre-var-tilnærming og samlet belastning legges til grunn som retningslinjer når Statsforvalteren treffer beslutninger som berører naturmangfold.

### Vannforskriften

Vannforskriften inneholder forpliktende miljømål om at myndighetene skal sørge for at alle vannforekomster skal oppnå god kjemisk og økologisk tilstand innen 2027 med mindre det er gitt unntak med hjemmel i forskriften § 9 eller § 10.

### Forurensningsforskriften kapittel 36

EUs industriutslippsdirektiv (IED) er tatt inn i norsk rett i bl.a. forurensningsforskriften kapittel 36 med vedlegg. Dette innebærer at Statsforvalteren skal sørge for at bedrifter med tillatelse til



forurensende virksomhet bruker beste tilgjengelige teknikker (BAT) i den aktuelle bransjen og minst oppnår tilhørende utslippsnivåer (BAT-AEL).

Forurensningsforskriften § 36-15 fjerde ledd åpner for at forurensningsmyndigheten kan gi unntak fra BAT-AEL i særlige tilfeller og fastsette mindre strenge utslippsgrenseverdier. Unntak kan bare gjøres der krav om BAT-AEL ville medføre uforholdsmessige store omkostninger sammenlignet med miljøfordelene på grunn av enten a) anleggets geografiske plassering, eller b) tekniske forhold ved anlegget. Det er også gitt klare føringer fra overordnede miljømyndigheter om at eventuelle unntak fra BAT-AEL etter søknad kun kan være midlertidige.

Forurensningsforskriften § 36-15 første ledd fastsetter at utslippsgrensene gitt i en tillatelse ikke kan være lempeligere enn BAT-AEL fastlagt i vedtatte BAT-konklusjoner. Der BAT-AEL er oppgitt som et intervall, har Statsforvalteren føringer fra overordnede miljømyndigheter om å ta utgangspunkt i laveste/strengeste nivå når vi setter nye grenseverdier i tillatelsen. Dersom en virksomhet ikke oppnår mer enn høyeste nivå (minst strengt), kan vi gi et oppfølgingskrav i tillatelsen om å redegjøre for hvilke tiltak og kostnader som skal til for å oppnå laveste nivå. Laveste nivå er aktuelt å utrede og/eller fastsette dersom det vil gi en betydelig positiv miljøeffekt.

### Nasjonalt prioriterte stoffer

Forurensningsmyndighetene har et mål om å kontinuerlig redusere utslipp av nasjonalt prioriterte stoffer (se vedlegg 1 i tillatelsen) med mål om at utslipp av slike stoffer blir stanset.

## 2.2 FNs bærekraftsmål

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030.

FNs bærekraftsmål ble vedtatt høsten 2015 og består av 17 mål og 169 delmål. Målene skal fungere som en felles global retning for land, næringsliv og sivilsamfunn. De handler om å oppnå bærekraftig utvikling langs tre dimensjoner: økonomisk, sosialt og miljømessig.

Norge er forpliktet til å jobbe for at verden når målene innen 2030. Regjeringens plan for å nå bærekraftsmålene i Norge er lagt frem i Meld. St. 40 (2020-2021) «Mål med mening».

## 3 Statsforvalterens vurdering

### 3.1 Vurdering av omfang og IED

Hennig-Olsen er vurdert etter forurensningsforskriften kapittel 36 Vedlegg I punkt 6.4 bokstav b iii. I brev til Statsforvalteren 12.12.2022, redegjør Hennig-Olsen for en «A» på ca 43%, basert på statistikk over råvareforbruket i 2021. Her er «A» andelen av animalsk materiale (i prosent av vekten) av ferdigproduksjonskapasiteten (emballasje inngår ikke i produktets sluttvekt). I tillegg har de en produksjonskapasitet på ca. 180-200 tonn/dag. Statsforvalteren vurderer derfor at virksomheten er omfattet av industriutslippsdirektivet og tilhørende BAT-konklusjoner (BAT-AEL) for næringsmiddelindustrien (*Food, drink, milk industries*).

### 3.2 Vurdering og begrunnelse for vedtak om midlertidig unntak fra BAT-AEL

I brev til Statsforvalteren 24.04.2023 søker Hennig-Olsen om midlertidig unntak fra BAT-AEL for utslipp til vann. I søknaden forklares det at tidligere renseanlegg havarerte og at nytt renseanlegg må etableres. Dette vil føre til en høy økonomisk investering ettersom renseanlegget må plasseres i et område hvor det ikke er ledige areal. Deler av dagens produksjonsareal må derfor rives for å få



plass til det nye renseanlegget. Det er også svært forurensede masser i byggeområdet, noe som kan medføre svært høye kostnader til grunnarbeider. Estimert investering er kr. 40 000 000,- (per 24.04.2023).

Ettersom BAT-AEL er gitt som konsentrasjonsgrenser, vil ikke en reduksjon i produksjonen være tilstrekkelig for å oppfylle kravene. Dersom det ikke gis midlertidig unntak, vil det være nødvendig å stanse produksjonen ved Hennig-Olsen. Dette vil være svært alvorlig for virksomheten. Konsekvensene av en produksjonsstans vil etter Statsforvalterens syn være uforholdsmessig store sammenlignet med miljøfordelene av å overholde BAT-AEL i tidsrommet det søkes unntak for.

Statsforvalteren har, i samråd med Miljødirektoratet, vurdert at det er grunnlag for å kunne gi midlertidig unntak fra BAT-AEL for utslipp til vann jf. forurensningsforskriften §36-15 fjerde ledd bokstav a. *Unntak kan bare gjøres der utslippsgrenser fastsatt i henhold til første ledd i paragrafen her vil medføre uforholdsmessig store omkostninger sammenlignet med miljøfordelene på grunn av: a. anleggets geografiske plassering eller de lokale miljøforhold.* Statsforvalteren vurderer derimot at tidsperioden for unntaket kan reduseres, og gis for maksimum fire år, frem til 2028. Statsforvalteren vurderer at 3 år er tilstrekkelig å få på plass et nytt renseanlegg og setter derfor frist for innsending av nye analyseresultater og søknad om nye utslippsgrenseverdier til 31.12.2027. Statsforvalteren vil innen 31.10.2028 fastsette nye utslippsgrenseverdier basert på intervallene oppgitt i BAT-AEL og det nyetablerte renseanleggets rensegrad. Fristen er satt på bakgrunn av informasjon virksomheten selv har forespeilet om estimert tidsbruk for etablering av nytt renseanlegg. Fristen reduseres sammenlignet med omsøkt midlertidig unntak for å sikre fremdrift i arbeidet med å etablere nytt renseanlegg for å sørge for tilstrekkelig ivaretagelse av resipienten.

### **3.3 Begrunnelse for vedtaket / om endret utslippstillatelse**

Statsforvalteren vurderer at den aktuelle søknaden skal behandles etter forurensningsloven § 11 i tillegg til forurensningsloven § 18 første ledd nr. 5 ettersom saken dreier seg om endringer i tillatelsens utslippspunkt og utslippsmengde i en allerede gitt tillatelse. I tillegg er øvrige punkt i tillatelsen revidert etter forurensningsloven § 18 fjerde ledd grunnet krav stilt i EUs industriutslippsdirektiv.

#### **3.3.1 Forurensningsmessige ulemper og negative miljøkonsekvenser**

Statsforvalteren vurderer at den største forurensningsmessige ulempen ved Hennig-Olsen sin drift er knyttet til utslipp av prosessavløpsvann. Andre mulige typer forurensninger som er knyttet til drift av virksomheten er bl.a. lukt, støy og avfallshåndtering. Gitt at virksomheten driftes i tråd med vilkår satt i tillatelsen, vil virksomheten etter vårt syn ikke medføre nevneverdige forurensningsmessige ulemper for omgivelsene og at tilstanden i resipienten ikke vil påvirkes nevneverdig.

#### **3.3.2 Vurdering av prinsippene i naturmangfoldloven**

Naturmangfoldlovens kapittel II gir føringer for forvaltningens vurdering av konsekvenser for naturmangfoldet i sine vedtak. I henhold til § 7 skal prinsippene i §§ 8-12 vurderes i alle beslutninger som berører naturmangfoldet. Prinsippene skal inngå i vurderingen av om tillatelsen skal gis og på hvilke vilkår.

Kunnskapsgrunnlaget for vurderingen jf. naturmangfoldloven § 8, er basert på informasjon fra artsdatabankens artskart, Vann-nett, Vann-miljø, Grunnforurensing, Naturbase og fiskeridirektoratets kartløsning. I tillegg er relevante resipientundersøkelser inkludert i vurderingen. Etter Statsforvalterens vurdering foreligger det tilstrekkelig kunnskap om naturmangfoldet og virkninger på naturmangfoldet. Førre-var prinsippet får dermed ikke anvendelse jf.



naturmangfoldloven § 9. Det er kjent at det finnes rødlistede fuglearter i området rundt virksomheten og utslippspunktet, samt forekomster av ålegras. I lys av utslippets karakter og sannsynlige effekter i resipienten, mener vi tiltaket ikke vil påvirke naturmangfoldet i nevneverdig grad jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Jf. naturmangfoldloven § 10 skal påvirkningen på et økosystem vurderes ut fra den samlede belastningen økosystemet er eller vil bli utsatt for. I dette tilfellet har virksomheten allerede vært etablert i området i mange tiår. Påslippet til kommunalt renseanlegg vil kunne påvirke mottakende resipient ved å gi økt samlet belastning på både renseanlegget og resipienten. Statsforvalteren mener derimot at vilkår om midlertidige grenseverdier for utslipp til vann vil ivareta dette hensynet da det kommunale renseanlegget har kapasitet til å behandle utslippet og renser godt for de fleste parameterne. Vi ser det derfor som lite sannsynlig at utslippet vil bidra til en økt samlet belastning på naturmangfoldet beskrevet i pkt. 4.

Statsforvalteren viser for øvrig til naturmangfoldloven § 11; *Tiltakshaveren skal dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket volder, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter.* Hennig-Olsen må derfor følge opp utslippet med målinger av sentrale parametere (pkt. 3.1.1 i tillatelsen). Dersom det viser seg at belastningen fra driften blir for stor (selv før det midlertidige unntaket går ut), må bedriften ta kostnadene med forbedringstiltak.

### 3.3.3 Vurdering av kravene i vannforskriften

Statsforvalteren har vurdert søknaden etter kravene og miljømålene i vannforskriften. Vannforskriften setter krav om god økologisk- og kjemisk tilstand i vannforekomstene, og at det skal utarbeides sektorvise tiltaksplaner for å sikre at miljømålene nås jf. vannforskriften kapittel 2. Dersom tiltak fører til at vannforekomstene endrer tilstandsklasse i negativ retning vil det foreligge en forringelse. Etter vannforskriften kan ikke nye inngrep/ny aktivitet tillates i en vannforekomst som ikke vil nå miljømålet om god tilstand, med mindre visse vilkår er oppfylt, jf. vannforskriften § 12. Statsforvalteren har derfor vurdert om vannforskriften er til hinder for at det kan gis tillatelse etter forurensningsloven.

Statsforvalteren vurderer at utslippet fra Hennig-Olsen ikke vil innebære ny aktivitet som vil medføre forringelse av vannforekomstens økologiske og kjemiske tilstand. Vannforskriftens § 12 kommer derfor ikke til anvendelse i dette tilfellet.

Det er derimot skjedd endringer i utslippet til Hennig-Olsen ettersom utslippspunkt har endret seg etter at renseanlegget havarerte i 2020. Virksomheten slipper nå sitt prosessavløpsvann til kommunalt nett med utslipp i Kristiansandsfjorden, vannforekomst Østergapet-indre (Vannforekomst ID 0130010301-2-C). Den økologiske tilstanden i vannforekomsten er klassifisert som «moderat», mens den kjemiske tilstanden er definert som «dårlig». Prosessavløpsvannet fra Hennig-Olsen inneholder hovedsakelig fett og organiske forbindelser, og vil som nevnt ovenfor, ikke inneholde utvalgte miljøgifter. Utslippet fra Hennig-Olsen vil derfor ikke bidra til forringelse av den kjemiske tilstanden i resipienten.

For å unngå forringelse av økologisk tilstand i resipienten, har Statsforvalteren satt utslippsgrenser for flere parametere, jf. tillatelsens pkt. 3.1.1. Det er også satt en tidsfrist på når nytt renseanlegg må være på plass og nye utslippsgrenseverdier skal være i henhold til BAT-AEL. Hennig-Olsen er vurdert til å være omfattet av industriutslippsdirektivet og tilhørende BAT-konklusjoner. Utslippsgrenseverdiene som i denne omgang da er søkt om, og grenseverdiene satt av Statsforvalteren i punkt 3.1.1 i tillatelsen, er derfor høyere enn «standard» for bransjen. Dette



skyldes at Hennig-Olsen per nå ikke har noen renseløsning for prosessavløpsvannet med unntak av en fettutskiller før påslipp til kommunalt nett. Det kommunale renseanlegget på Odderøya renser også godt for relevante parametere, med unntak av nitrogen. Statsforvalteren vurderer at nitrogenutslippet ikke er stort nok til å kunne påvirke resipienten negativt basert på utslippsmengde og utslippsmengdens midlertidighet. Miljøhensyn er veid opp mot økonomien til Hennig-Olsen, og Statsforvalteren har vurdert at de forurensningsmessige ulempene ved tiltaket veier mindre enn den økonomiske ulempen Hennig-Olsen ville fått ved å måtte redusere eller stanse av produksjonen. Statsforvalteren vurderer at det midlertidige økte utslippet ikke vil medføre nevneverdige skader eller ulemper.

For øvrig viser vi til forurensningsforskriften kapittel 15A og kommunens myndighet til regulering av påslipp. Kommunen kan stille krav til påslipp som skal ivareta drift og oppnåelse av rensekrav ved sitt kommunale avløpsrenseanlegg, inkludert ledningsnett og avløpsrenseanlegg. Ved differanse mellom krav i kommunens påslippstillatelse og Statsforvalterens utslippstillatelse, vil det til enhver tid være de strengeste kravene som gjelder.

### 3.3.4 Tekniske forhold og produksjon

Produksjonen til Hennig-Olsen er nokså jevn gjennom året, men med noe økt produksjon om våren og stopp i produksjonen rundt juletider. Prosessavløpsvannet inneholder organisk materiale, nitrogen, fosfor, fett og partikler. Prosessavløpsvannet ledes gjennom fettavskiller før det føres til kommunalt renseanlegg på Odderøya.

Såfremt Hennig-Olsen overholder fristen med å etablere nytt renseanlegg som vil føre til at virksomheten oppfyller BAT-kravene, vurderer Statsforvalteren at utslippsverdiene er akseptable og ikke vil føre til nevneverdig økt forurensning av resipienten. Hennig-Olsen må sørge for at fettutskiller fungerer optimalt ved å kontrollere pH og temperatur, og vurdere behovet for etablering av bufferløsning for å unngå støtbelastninger på det kommunale nettet.

### 3.3.5 Konklusjon

Statsforvalteren har konkludert med at Hennig-Olsen sin virksomhet er akseptabel sett i lys av forurensningslovens formål og retningslinjer i §§ 1 og 2. Etter en samlet vurdering av de forurensningsmessige ulempene ved Hennig-Olsen sin produksjon, sammenholdt med fordeler og ulemper virksomheten for øvrig vil medføre, endrer vi tillatelsen til Hennig-Olsen og gir midlertidig unntak fra BAT-AEL på nærmere fastsatte vilkår. Hennig-Olsen må i mellomtiden utføre tiltak i produksjon for å forsøke å redusere variasjonen og mengden utslipp i perioden frem til nytt renseanlegg er etablert.

Denne tillatelsen fritar ikke Hennig-Olsen fra å innhente nødvendige tillatelser etter andre lover eller plikt til å overholde bestemmelser og påbud som gis med hjemmel i slike lover.

## 3.4 Begrunnelse for utvalgte vilkår og krav

### 3.4.1 Utslipp til vann (punkt 3. I tillatelsen)

Prosessavløpsvannet til Hennig-Olsen vil gå gjennom en fettavskiller før det ledes til kommunalt avløpsnett. Når det kommunale renseanlegget skal bidra til overholdelse av utslippskrav, er det rensegraden i prosent ved renseanlegget som må legges til grunn og renseanlegget må ha en stabil og god rensing av de aktuelle komponentene. Odderøya renseanlegg renser tilfredsstillende for  $KOF_{Cr}$ ,  $BOF_5$ , fosfor og suspendert stoff. Det renser derimot ikke godt nok til å opprettholde BAT-AEL for næringsmiddelindustri. Nødvendig effekt for å nå det lempeligste kravet i BAT-intervallet vil være henholdsvis 98,3%, 99,1% og 78,9% for  $KOF_{Cr}$ , SS og  $P_{tot}$  (basert på høyeste utslippskonsentrasjon i



årene 2022-2024). Til sammenligning er renseanleggets nåværende renseseffekt på henholdsvis 87%, 91% og 91%. Renseanlegget på Odderøya har ikke rensetrinn for nitrogen og har en rensesgrad på kun 8% sammenlignet med et nødvendig renseskrav på 70,1% for å være innenfor BAT-AEL intervallet for denne parameteren.

Utslippsgrensene i tillatelsen (**Tabell 3.1** og **Tabell 3.2** under punkt 3.1.1) er satt etter en vurdering av omsøkte grenseverdier fra Hennig-Olsen selv, innsendte utslippsdata for årene 2022-2024, det kommunale renseanleggets kapasitet, samt tilstanden til mottakende sluttresipient. Statsforvalteren vurderer flere av de omsøkte grenseverdiene som noe romslige i forhold til behov da de omsøkte grenseverdiene (gjennomsnittsverdier midlet over året) er høyere enn det faktiske utslippet. Vurdering av utslippsgrenseverdier for hver parameter satt under tillatelsens punkt 3.1.1 er gitt i avsnittene under.

Omsøkte grenseverdier for organisk stoff ( $KOF_{Cr}$  og  $BOF_5$ ) er langt høyere enn praksis for bransjen og mye høyere enn kravene i BAT-AEL. Statsforvalteren har gitt Hennig-Olsen midlertidig unntak fra BAT-AEL for å få tid til å etablere nytt renseanlegg for å nå BAT-kravene til utslippsgrenser. De omsøkte grenseverdiene anses derimot av Statsforvalteren som unødig romslige sammenlignet med analysedataene for årene 2022-2024. Statsforvalteren har derfor valgt å redusere de gjennomsnittlige grenseverdiene til henholdsvis 4000 mg/l og 3000 mg/l for å ivareta resipienten i størst mulig grad. Disse grenseverdiene er som nevnt ovenfor, høyere enn praksis for bransjen, men Statsforvalteren vurderer at den midlertidige varigheten på disse utslippsgrensene samt at totalutslippet følger bransjens praksis, gjør at disse grenseverdiene kan aksepteres frem til fristen satt av Statsforvalteren og nytt renseanlegg er etablert og i drift.

Saltvannsresipienter har ikke fosfor som begrensende faktor for eutrofiering, og Odderøya renseanlegg renser i tillegg godt for fosfor. Statsforvalteren vurderer den omsøkte grenseverdien som noe romslig da analyseresultater fra 2023 og 2024 viser gjennomsnitt på henholdsvis 6,8 og 7,08. Statsforvalteren har derfor valgt å redusere utslippsgrensen til 7,2. Statsforvalteren vurderer at dette bør være mulig for Hennig-Olsen å etterleve ved å evt. gjøre tiltak i produksjon for å hindre økning i sitt utslipp i årene frem til nytt renseanlegg er på plass og nye grenseverdier skal settes.

Det gjennomsnittlige årlige utslippet av nitrogen for årene 2023 og 2024 var henholdsvis 25 og 23 mg/l. Medianen lå på henholdsvis 22 og 19 mg/l. Hennig-Olsen søker om en utslippsgrense på 37,2 mg/l midlet over året. Statsforvalteren vurderer derimot at den omsøkte grenseverdien er unødig romslig da få enkeltmålinger ligger over den omsøkte grenseverdien (kun 2 i 2024). I tillegg ligger også de årlige gjennomsnittene for årene 2022-2024 godt under den omsøkte grenseverdien. Statsforvalteren har derfor valgt å sette en lavere grenseverdi enn omsøkt; 25 mg/l. I tillegg vurderer vi at Hennig-Olsen ikke har et behov for en romsligere grense og mulighet for utvidelse ettersom målet er å nå grensene gitt i BAT-AEL innen få år. Statsforvalteren vurderer videre at grenseverdien på 25 mg/l er akseptabelt på tross at Odderøya renseanlegg ikke har rensetrinn for nitrogen, da det ikke er snakk om veldig høye konsentrasjoner og at det er relativt god vannutskiftning i resipienten, Østergapet-indre. Resipienten viser også svært gode nitrogenforhold basert på totalnitrogen, og svært god og god tilstand for henholdsvis makroalger og bunnfauna.

Den omsøkte grenseverdien for suspendert stoff er mye høyere enn praksis for bransjen. Statsforvalteren har likevel valgt å akseptere den omsøkte utslippsgrensen da vi vurderer at denne grensen er tilstrekkelig til å ivareta resipienten. Den omsøkte utslippsgrensen er i tillegg lavere enn gjennomsnittlig utslipp fra Hennig-Olsen i tidsperioden 2022-2024, og Kristiansand kommune har heller ikke kommet med innvendinger til den omsøkte mengden suspendert stoff i påslippet.



Den omsøkte grenseverdien for fett på 332 mg/l er høyere enn standard og praksis for næringsmiddelindustri med påslipp til kommunalt nett. Gjennomsnittlige utslippsverdier for årene 2022-2024 viser også at den omsøkte grensen er noe romslig. Gjennomsnittlig utslipp av fett for 2023 og 2024 er henholdsvis 202 mg/l og 205 mg/l. Analysedataene for 2022-2024 viser også at mengden fett som går inn og ut av fettavskiller ved flere tilfeller er nokså lik. Dette kan tyde på at det er flere tilfeller der fettavskilleren ikke har fungert optimalt. Statsforvalteren har ikke fått tilsendt data for temperatur og pH på prosessavløpsvannet for 2022-2024, men egenkontrollrapporten for 2023 viser en maks-temperatur og maksimal pH-verdi på henholdsvis 37 °C og 11,9, noe som kan ha hatt en innvirkning på fettavskillerens rensesgrad. Statsforvalteren vurderer derfor at det er mulig for Hennig-Olsen å redusere fettinnholdet i avløpsvannet ved å optimalisere fettavskillerens effekt og reduserer grenseverdien for fett til 200 mg/l.

Hennig-Olsen har søkt om en endring i pH-grenseverdiene. De ønsker å senke den nedre grensen for pH til 6 (tidligere 6,8) og øke den øvre grensen til 12 (tidligere 8,5). Det anbefales derimot ikke å ha utslipp av prosessavløpsvann med en pH på over 9 da den kjemiske fellingsprosessen er pH-avhengig, og svingninger i pH kan føre til driftsforstyrrelser i form av dårligere utfelling og fjerning av fosfor. En høy pH vil også kunne føre til behov for høyere dosering av fellingskjemikalier og økt slamproduksjon. Dette vil igjen resultere i økte kostnader for kommunen. En pH på over 12,5 anses også som å være farlig/skadelig. Prosessavløpsvann med en pH på 12 kan dermed medføre helserisiko for driftspersonell. Veldig basisk avløpsvann kan også skade rørene og utstyr. Dette ble også kommentert av Kristiansand kommune i innspill til de omsøkte grenseverdiene. Høy pH kan også ha negativ effekt på fettavskilleren ved at det kan gi økt risiko for emulgering av fett i vannfasen og økt mengde fett som passerer gjennom fettavskilleren. Statsforvalteren vurderer derfor en øvre grense på 12 som alt for høy, men at intervallet kan utvides fra nåværende grenser til et pH-intervall på 6-9. Hennig-Olsen informerer i kommentar til høringsuttalelser at de med dagens utstyr ikke klarer å overholde kommunens ønsker om grenser for pH og temperatur. Statsforvalteren vurderer derimot at det er nødvendig og mulig for Hennig-Olsen å få på plass en løsning for utjevning av pH før renseanlegget er på plass.

Hennig-Olsen søker om et temperatur-grenseintervall på 15-35 °C for prosessavløpsvannet. Statsforvalteren vurderer den øvre grensen på 35 °C som for høy da anbefalt øvre temperatur på prosessavløpsvann som skal behandles i fettavskiller er 25-30 °C. Temperaturer over dette vil kunne føre til at fettavskilleren ikke fungerer optimalt og resultere i høyere fettinnhold i avløpsvannet. Dette vil videre kunne føre til problemer på det kommunale ledningsnettet og renseanlegget grunnet avleiringer og tette rør. I innspill fra Kristiansand kommune, kommer det frem at kommunen kan akseptere et temperaturintervall på 15-25 °C, og Statsforvalteren velger å etterkomme kommunens ønske og sette dette temperaturintervallet som krav i tillatelsen.

Statsforvalteren vurderer at de omsøkte avløpsmengdene kan aksepteres da kommunen ser på dette som håndterbare og akseptable mengder basert på anleggets kapasitet og grenseverdiens varighet (ca. 4 år). Det er derimot viktig at Hennig-Olsen sørger for god bufferkapasitet for å minimere risiko for støtbelastninger. Hennig-Olsen har en fettavskiller med et netto våtvolum på 12 m<sup>3</sup> og hydraulisk kapasitet på 48 m<sup>3</sup>/time. Dette er eneste rensetrinn før prosessavløpsvannet ledes inn på det kommunale avløpsnettet. Ettersom virksomhetens fettavskiller har en hydraulisk kapasitet på 48 m<sup>3</sup>/time, vurderer Statsforvalteren at det er hensiktsmessig å sette en grenseverdi for utslippsmengde per time. Grensen settes til fettavskillerens hydrauliske kapasitet for å sikre at fettutskillingen fungerer optimalt og for å redusere risiko for støtbelastninger på kommunalt nett og renseanlegg.



### 3.4.2 Utslipp til luft (pkt. 4 i tillatelsen)

#### Forbrenningsanlegg (pkt. 4.1 i tillatelsen)

Ettersom ingen ny informasjon om forbrenningsanlegg er sendt inn, har Statsforvalteren lagt til grunn at Hennig-Olsen fremdeles har oljefyrt anlegg for energiproduksjon med en samlet effekt på 1,9 MW fordelt på henholdsvis 1,2 MW på hetvannskjel og 0,7 MW på steam kjel. Dette anlegget reguleres av forurensningsforskriftens kapittel 27, *Utslipp til luft fra mellomstore forbrenningsanlegg*, som gjelder for forbrenningsanlegg med nominell tilført termisk effekt fra og med 1 MW inntil 50 MW. Forskriften stiller bl.a. krav til utslipp til luft.

#### Lukt (pkt. 4.3 i tillatelsen)

Statsforvalteren er kjent med at næringsmiddelvirksomheter er en type virksomheter som kan ha utfordringer knyttet til lukt i omkringliggende miljø. I tillegg setter industriutslippsdirektivet krav til lukt ihht. kravene satt i industridirektivets BAT-konklusjoner for næringsmiddelindustri. Statsforvalteren er ikke kjent med at lukt har vært en utfordring ved driften til Hennig-Olsen, men Statsforvalteren har inkludert kravene gitt i BAT-konklusjonene for næringsmiddelindustri som bl.a. inkluderer luktrisikovurdering, forebyggende tiltak og lukt- og klagehåndtering.

### 3.4.3 Grunnforurensning og forurensede sedimenter (pkt. 5 i tillatelsen)

Hennig-Olsens lokaler ligger på et område markert med mistanke om forurensning i Grunnforurensnings-databasen. I tillegg er deler av området markert som akseptabel forurensning med dagens areal- og resipientbruk. Statsforvalteren har derfor satt krav om at Hennig-Olsen må holde oversikt over eksisterende forurenset grunn på området og vurdere fare for spredning samt behov for undersøkelser og tiltak. Skal det gjøres inngrep i grunn eller i forurensede sedimenter som kan føre til spredningsfare, må Hennig-Olsen ha en godkjent tiltaksplan etter forurensningsloven og forurensningsforskriftens kapittel 2<sup>1</sup> eller 22<sup>2</sup>.

### 3.4.4 Støy (pkt. 7 i tillatelsen)

Hennig-Olsen har ikke søkt om grenseverdier for støy i sin søknad. Statsforvalteren har derfor valgt å videreføre støygrensene fra den tidligere tillatelsen fra 2017. Området Hennig-Olsen er lokalisert i, er preget av støyproblematikk og det er flere kilder som bidrar til støybelastning i nærmiljøet. Det har også forekommet klager på støy fra virksomheten, senest i 2022. Dersom støyulemper oppstår, må Hennig-Olsen ha en rutine for klageregistrering og fortløpende iverksette støyreducerende tiltak.

I tillegg til videreføring av dagens støykrav, har Statsforvalteren i den reviderte tillatelsen inkludert kravene gitt i BAT-konklusjonene for næringsmiddelindustri, som bl.a. inkluderer støyrisikovurdering, forebyggende tiltak, og støy- og klagehåndtering.

### 3.4.5 Avfall (pkt. 9 i tillatelsen)

#### Håndtering av biologisk avfall fra iskremproduksjon (pkt. 9.2.1 i tillatelsen)

Produksjonen til Hennig-Olsen produserer bioavfall. Avfallet skal lagres slik at det ikke medfører luktulemper eller forurensende avrenning. Statsforvalteren har satt krav om at det skal finnes dokumentasjon på at virksomheten har avtaler med mottakere for biologisk og farlig avfall. Vi mener det er viktig med en slik avtale for å sikre at avfallet håndteres på en hensiktsmessig måte og i tråd med lov og forskrift. Videre viser vi til høringsinnspill fra Mattilsynet jf. punkt 5.2.1, om at melk og produkt produsert av melken som ikke lenger skal til konsum, kategoriseres som animalske

---

<sup>1</sup> Jf. forskrift 01.06.2004 nr. 931 om begrensnig av forurensning (forurensningsforskriften) kapittel 2 om opprydning i forurenset grunn ved bygge- og gravearbeider.

<sup>2</sup> Jf. forskrift 01.06.2004 nr. 931 om begrensnig av forurensning (forurensningsforskriften) kapittel 22 om mudring og dumping i sjø og vassdrag.



biprodukter. Slikt materiale skal behandles etter kravene i animaliebiproduktregelverket. Det er Mattilsynet som er ansvarlig myndighet for dette.

#### **3.4.6 Utslippskontroll (pkt. 11 i tillatelsen)**

Statsforvalteren har stilt krav om at Hennig-Olsen skal ha god kontroll på utslipp til vann, luft og støy fra virksomheten. Vi forutsetter at virksomhetens måleprogram fanger opp alle utslippsparametere av betydning og at utslippskontrollen sikrer at grenseverdiene ikke overskrides.

Statsforvalteren er åpen for at grenseverdien for  $KOF_{Cr}$  kan erstattes med en grenseverdi for totalt organisk karbon (TOC) under forutsetning av at bedriften dokumenterer en korrelasjon mellom  $KOF_{Cr}$  og TOC. Myndighetene, i tråd med gjeldende praksis og BAT-konklusjoner for næringsmiddelindustri, anbefaler å analysere TOC i stedet for  $KOF_{Cr}$  fordi analysene for TOC ikke benytter svært giftige stoffer. For å muliggjøre erstatning av grenseverdien for  $KOF_{Cr}$  med tilsvarende grenseverdi i TOC har vi valgt å stille målekrav for TOC i tillatelsen (uten grenseverdi) f.o.m nytt renseanlegg er etablert, slik at virksomheten kan danne grunnlag for korrelasjonen.

Måleutstyr skal være kalibrert og bedriften skal ha rutiner for vedlikehold og kvalitetssikring for å sikre riktig måling.

#### **3.4.7 Miljøovervåking (pkt. 12 i tillatelsen)**

Statsforvalteren har ikke satt et krav til overvåking etter vannforskriften før det midlertidige unntaket fra BAT-AEL er utløpt og nye grenseverdier fastsettes. Innen fristen vil Hennig-Olsen få en oppdatert utslippstillatelse der krav om miljøovervåking er vurdert ut ifra det nye renseanlegget, nye grenseverdier og ev. nytt utslippspunkt og resipient.

Statsforvalteren vurderer at det per nå ikke er nødvendig med tiltaksrettet miljøovervåking av resipienten iht. vannforskriften ettersom utslippsgrenseverdiene er midlertidige og føres på det kommunale renseanlegget. Det er usikkert om det nye renseanlegget vil føres på kommunalt nett eller i ha eget utløp i en da annen resipient. I tillegg har Kristiansand kommune i sin tillatelse krav om årlig overvåking av resipienten. Kravet om tiltaksrettet miljøovervåking vil vurderes på nytt når de midlertidige utslippsgrenseverdiene går ut.

#### **3.4.8 Undersøkelser og utredninger (pkt. 14 i tillatelsen)**

##### Utredning av renseløsning og undersøkelse av vannforekomst (pkt. 14.1 i tillatelsen)

For å kunne vurdere nye utslippsgrenseverdier for utslipp til vann som skal være iht. BAT-AEL, har Statsforvalteren satt som krav at Hennig-Olsen innen 31.12.2027 må ha utredet for ny renseløsning og sendt inn nye analyseresultater/kartlegging av utslipp, samt søknad om nye utslippsgrenseverdier for utslipp til vann og vurdering av resipienten og eget utslipps påvirkning. Kravet er satt for at det skal være tilstrekkelig med tid for Statsforvalteren å sette nye utslippsgrenser, samt tid for Hennig-Olsen å innrette seg etter disse.

##### Tilstandsrapport om mulig forurensning av grunn og grunnvann (pkt. 14.2 i tillatelsen)

Statsforvalteren har i tillatelsen til Hennig-Olsen satt krav om å vurdere behovet for å dokumentere forurensningstilstanden i grunn og grunnvann. Mulig grunnforurensning fra tidligere aktiviteter og virksomheter skal også vurderes. Dette kravet er standard for alle virksomheter som er omfattet av industriutslippsdirektivet (IED).



### 3.4.9 Konklusjon

Statsforvalteren har konkludert med at virksomhetens endring i utslippsmengder og utslippspunkt er akseptabel sett i lys av forurensningslovens formål og retningslinjer i §§ 1 og 2. Etter en samlet vurdering av de forurensningsmessige ulemper ved virksomheten og endringen i utslippsmengder og utslippspunkt, sammenholdt med fordeler og ulemper dette for øvrig vil medføre, gir vi midlertidig unntak fra BAT-AEL for utslipp til vann og gjør endringer i tillatelsen til Hennig-Olsen på nærmere fastsatte vilkår.

## 4 Faktagrunnlag

### 4.1 Kort beskrivelse av virksomheten og utslippene

Hennig-Olsen er Norges eldste iskremprodusent og har produsert iskrem og frosne desserter på fabrikken i Hannevika i Kristiansand siden 1960. De produserer årlig ca. 32 millioner liter iskrem og frosne desserter, noe som utgjør nesten halvparten av det norske iskremmarkedet. Hennig-Olsen har gjeldende tillatelse fra 1996, som senest ble revidert i 2017. Produksjonen er noe varierende gjennom året, med økt produksjon om våren og produksjonsstopp rundt juletid. Fabrikken har en produksjonskapasitet på ca. 180-200 tonn per dag, og Hennig-Olsen er dermed en virksomhet som omfattes av industriutslippsdirektivet.

Siden forrige utslippstillatelse ble gitt i 2017, har endringer i produksjonen hos Hennig-Olsen resultert i økt avløpsmengde. Utslipp fra Hennig-Olsen består i hovedsak av organisk stoff og fett i prosessavløpsvannet og det er stor variasjon i prosessavløpsvannet når det gjelder mengde, pH, temperatur og innhold. Hennig-Olsen fører i dag avløpet sitt til kommunalt avløpsanlegg etter at deres eget renseanlegg havarerte. Prosessavløpsvannet går gjennom en fettavskiller før det videre ledes til kommunalt nett og kommunens renseanlegg på Odderøya. Hennig-Olsen har påslippstillatelse fra Kristiansand kommune, gitt 20.04.2023. Påslippskravene inkluderer prøvetakning, registrering og rapportering av påslippsmengde, fett, KOF,  $N_{tot}$  og pH. Det er ikke angitt utslippsgrenser for de ulike parameterne, men påslippstillatelsen krever at kommunen skal varsles om planlagte endringer i påslippssituasjonen og ved uforutsette hendelser.

Hennig-Olsen leverer flytende avfall som dyrefor til en bonde i Søgne.

### 4.2 Lokalisering av virksomheten og naturmangfold i området

Hennig-Olsen er plassert i et etablert næringsområde i Kolsdalsodden/Hannevika, med Bilfinger Industrial Services Norway AS, Brubakken rental AS og Glencore nikkerverk som noen av sine naboer. Området er sterkt preget av industriell aktivitet og er i all hovedsak utbygd. Nærmeste boligbebyggelse ligger 50-90 meter unna i luftlinje, men er skilt av fra boligområdene av Vesterveien og Vågsbygdveien. Hennig-Olsen har vært etablert i Hannevika siden 1960.

Artsdatabankens karttjeneste viser forekomst av makrellterne, hettemåke, tjeld, tårnseiler og gråmåke i områdene rundt næringsområdet i Hannevika. Dette er henholdsvis kritisk-, sterkt-, nært truede og sårbare arter.

### 4.3 Kommunalt renseanlegg, resipientbeskrivelse og miljøtilstand

Odderøya renseanlegg er dimensjonert til å ta imot og rense kommunalt avløpsvann med en kapasitet på 200 000 pe. Renseanlegget har kjemisk-biologisk rensing med utslipp i Østergapet (koordinater 32V N6443646 Ø441305). Utslippspunktet ligger i vannforekomsten Østergapet-indre (ID 0130010301-2-C), nære grensen til Kristiansandsfjord-indre (ID 0130010302-3-C).



Området rundt renseanlegget og tilhørende utslippspunkt, er i Fiskeridirektoratets karttjeneste registrert som gyteområde for rognkjeks/rognkall og utbredelsesområde for flere fiskearter, blant annet vanlig uer som ifølge artsdatabanken er sterkt truet. Fjorden er også oppvekstområde for nordsjøsei og karttjenesten viser forekomster av ålegrasenger ved Odderøya, Bragdøya, Dvergsøya og i Kjosbukta, samt i området rundt Kuholmen og Bertesbukta.

Det fremkommer av egenkontrollrapporten for 2023 at anlegget renser stabilt og godt, selv ved stor belastning og vannmengde. Renseanlegget oppfylder gjeldende rensekraav for  $KOF_{Cr}$  og  $BOF_5$  med god margin. Egenkontrollrapporten for 2023 viser en rensegrad på henholdsvis 88,5% og 91,5% for disse parameterne. Renseeffekt for fosfor ( $P_{tot}$ ) er også god, med en rensegrad på 91,1%. Det kommunale renseanlegget har derimot ikke rensetrinn for nitrogen og har derfor en rensegrad på kun 8% for total mengde nitrogen ( $N_{tot}$ ).

#### 4.3.1 Tilstand i vannforekomsten

Utslipet fra Odderøya renseanlegg ledes ut i Østergapet på grensen mellom de to vannforekomstene Kristiansandsfjorden-indre (Vannforekomst ID 0130010302-3-C) og Østergapet-indre (Vannforekomst ID 0130010301-2-C). Østergapet-indre er i Vann-nett klassifisert som en moderat eksponert kyst med moderat bølgeeksponering og strømhastighet (1-3 knop), og kort oppholdstid for bunnvann. Det oppgis videre at vannforekomsten er lite påvirket av tidevann (<1m) og at det er en blandet vannsøyle. Saltholdigheten i vannforekomsten er >25 (Skagerak).

Miljøtilstanden i Østergapet-indre er påvirket av flere ulike kilder. Vannforekomsten anses å være i stor grad påvirket av diffuse avrenninger fra blant annet havneaktivitet og i middels grad påvirket av punktutslipp fra div. renseanlegg og avrenning fra transport. Den er også mindre påvirket av punktutslipp fra industri og avrenning fra jordbruk, byer og tettsteder. Østergapet-indre er i Vann-nett klassifisert til å ha moderat økologisk tilstand med høy presisjon. Biologiske kvalitetselementer viser svært god og god tilstand for henholdsvis makroalger og bunnfauna, og den fysiske-kjemiske parameteren totalnitrogen er klassifisert som svært god. Det er hovedsakelig vannregionspesifikke stoffer som fører til en klassifisering av økologisk tilstand som «moderat». Den kjemiske tilstanden i vannforekomsten er definert som dårlig med middels presisjon. Tilstanden er basert på dårlig tilstand for kvalitetselementene kvikksølv, TBT og et par PAHer. Vannforekomsten er mindre forurenset av miljøgifter enn indre deler av Kristiansandsfjorden. Det er satt som miljømål at Østergapet-indre oppnår god økologisk og kjemisk tilstand innen 2033.

Vannforekomsten Kristiansandsfjorden-indre er i Vann-nett beskrevet som en beskyttet kyst/fjord med moderat strømhastighet (1-3 knop) og moderat oppholdstid for bunnvann (uker). Fjorden er lite påvirket av tidevann (< 1m), er beskyttet for bølger og har delvis blandet vannsøyle.

Kristiansandsfjorden-indre er i vann-nett beskrevet påvirket i stor grad av kjemisk diffus avrenning og punktutslipp fra industri. Den er også påvirket av punktutslipp fra renseanlegg og diffus avrenning fra transport i middels grad. Miljøtilstanden i vannforekomsten er klassifisert som moderat med høy presisjon. Kvalitetselementer som er benyttet i vurderingen er bunnfauna og nitrogenforhold. Den kjemiske tilstanden er definert som dårlig da fjorden er betydelig preget av miljøgifter og viser dårlig tilstand for flere polysykliske aromatiske hydrokarboner (PAH). I tillegg viser Vann-nett dårlig tilstand for arsen- og kobberforbindelser samt kvikksølv, nikkel, TBT og bisfenol A (BPA). Økologisk og kjemisk tilstand tilsvarende god, forventes å nås innen 2033 etter gjennomførelse av flere ulike tiltak, bl.a. opprydding i forurenset sjøbunn.



### 4.3.2 Resipientundersøkelser

Siste resipientundersøkelse for Østergapet-indre ble utført av COWI i 2020-2021 på vegne av Kristiansand kommune og Stena recycling AS. Da ble både prioriterte miljøgifter i blåskjell og sediment undersøkt, samt bløtbunnsfauna med støtteparametere og hydrografiske målinger. Flere vannforekomster ble i den forbindelse undersøkt; Topdalsfjorden-indre, Kongsgårdbukta-Marvikbukta, Kristiansandsfjorden-indre havn, Kristiansandsfjorden-indre og Østergapet-indre.

Undersøkelsen vurderte Østergapet-indre og sideliggende vannforekomst Kristiansandsfjord-indre til å ha økologisk tilstandsklasse «god» basert på bløtbunnsfauna. Konsentrasjon av vannregionspesifikke stoffer fører derimot til at den økologiske tilstanden i forekomstene blir «moderat».

Kjemisk tilstand i Østergapet-indre og Kristiansandsfjorden-indre ble klassifisert som «ikke god/dårlig». Samlet sett er kjemisk tilstand særlig styrt av høy forekomst av ulike PAH-forbindelsen og TBT i sediment, og kvikksølv i biota.

Klassifiseringen av vannforekomstene i resipientundersøkelsen samstemmer med klassifiseringen i Vann-nett.

## 5 Saksgang

Statsforvalteren behandler søknader i samsvar med forurensningsforskriften kapittel 36 om behandling av tillatelser etter forurensningsloven.

### 5.1 Korrespondanse

- Statsforvalteren anmoder informasjon om renseanlegg, utslippspunkt og utslippssituasjon etter tilsyn ved Odderøya avløpsrenseanlegg 09.12.2020
- Hennig-Olsen sender inn informasjon om renseanlegg, utslippspunkt og utslippssituasjon 18.01.2021
- Hennig-Olsen sender inn søknad om endring av utslippstillatelse 01.04.2022
- Innsending av resipientundersøkelse og påslippstillatelse 08.08.2022
- Statsforvalteren pålegger Hennig-Olsen å vurdere virksomheten opp mot industriutslippsdirektivet og BAT-AEL for næringsmiddelindustri 22.08.2022
- Hennig-Olsen har vurdert at de er omfanget av industriutslippsdirektivet 12.12.2022
- Saken sendes ut på høring 23.01.2023
- Høringsuttalelse fra Kristiansand havn 19.02.2023
- Høringsuttalelse fra Mattilsynet 21.02.2023
- Høringsuttalelse fra Kristiansand kommune 02.03.2023
- Informasjonsmøte om BAT-AEL mellom Statsforvalteren og Hennig-Olsen 08.03.2023
- Hennig-Olsen søker om midlertidig unntak fra BAT-AEL 24.04.2023
- Samråd med miljødirektoratet om søknad om unntak fra BAT-AEL 05.09.2023
- Møte mellom Hennig-Olsen og Statsforvalteren for avklaringer rundt søknad og BAT-krav 09.09.2024
- Innsending av ytterlige analyseresultater og påslippsavtale 09.09.2024
- Innspill fra Kristiansand kommune på omsøkte utslippsgrenseverdier 11.10.2024
- Innsending av informasjon om fettavskiller 14.10.2024
- Oversendelse av uttalelser og innspill til Hennig-Olsen for kommentarer 28.10.2024
- Kommentarer fra Hennig-Olsen 29.10.2024
- Oversendelse av utkast til utslippstillatelse 31.10.2024
- Møte for gjennomgang av utkast til utslippstillatelse 11.11.2024



- Oversendelse av endelig tillatelse 15.11.2024

## 5.2 Forhåndsvarsler og uttalelser

Saken er forhåndsvarslet i samsvar med forurensningsforskriften § 36-5. Frist for å gi uttalelse var 24.02.2023. Nedenfor følger en kort oppsummering av uttalelsene og bedriftens kommentarer til disse. Statsforvalteren har vurdert uttalelsene og kommentarene ved behandlingen av søknaden.

### 5.2.1 Uttalelser

Kristiansand Havn IKS (mottatt 19.02.2023): Kristiansand havn har ingen innsigelser til tiltaket sett ut ifra Havne- og Farvannsloven, som de forvalter.

Mattilsynet (mottatt 21.02.2023): Mattilsynet vil presisere at melk og produktene produsert av melken, som ikke lenger skal til konsum, er kategorisert som animalske biprodukter. Slikt materiale skal behandles etter kravene i animaliebiproduktregelverket og kan ikke slippes til renseanlegget. Spillvann og renseprosess av produksjonsvirksomhet kan derimot behandles etter avfallsregelverket eller annet relevant regelverk.

Kristiansand kommune (mottatt 02.03.2023): Kommunen mener regulering gjennom industriutslippsdirektivet og BAT er bra og bidrar til et økt fokus fra bedriftene. Videre anser de at resipientundersøkelsen som er gjennomført, dokumenterer vannforekomsten tilstrekkelig, men oppfordrer Statsforvalteren til å se ekstra på temperaturkonsekvenser og vurdere krav i tillatelsen. Kommunen ønsker også å orientere om at ingeniørvesenet er i en prosess med vedtak for påslippskrav for avløpsvann fra bedriften som de mener er relevant for/må ses i sammenheng med utslipstillatelsen.

Kristiansand kommune (mottatt 11.10.2024): Kommunen har kommentarer til nye omsøkte utslippsgrenseverdier. De mener det foreslåtte påslippet i stor grad ser ut til å være i samsvar med det de allerede mottar fra virksomheten og som ikke synes å påvirke renseprosessen på Odderøya negativt. Ettersom utslippsgrenseverdiene kun er midlertidige i ca. 3 år, så anses det som akseptabelt for de fleste av parameterne. Kommunen kan imidlertid ikke akseptere de foreslåtte pH- og temperatur-intervallene og ønsker seg grenseintervaller på henholdsvis 6-9 i pH og 15-25°C. Dette begrunnes med skade på rør og helseisiko for driftspersonell samt økte kostnader for økt kjemikaliebehov og behandling av slam. Den reduserte temperaturgrensen ønskes for å unngå driftsulemper grunnet høyt fettinnhold i påslippet.

Statsforvalteren har vurdert uttalelsene og kommentarene ved behandlingen av søknaden.

### 5.2.2 Hennig-Olsens kommentarer til uttalelser

Hennig Olsen svarer i e-post 29.10.2024 at de med dagens utstyr ikke klarer å overholde kommunens ønskede grenser for pH og temperatur på henholdsvis 6-9 og 15-25 °C.

### 5.2.3 Kommentarer til utkast til tillatelse

Hennig-Olsen har ingen kommentarer til utkast til tillatelse

### 5.2.4 Statsforvalterens kommentarer til høringsuttalelser og kommentarer

Statsforvalteren har vurdert uttalelsene fra Kristiansand kommune og mattilsynet samt Hennig-Olsen sin kommentar på uttalelsene ved behandling av søknaden. Vurderingene kommer frem av punkt 3.4. Statsforvalteren har tatt Kristiansand kommunes uttalelser til orientering og valgt å stille krav i tillatelsen for pH og for temperatur som samsvarer med kommunens ønske. Hennig-Olsen



svarte i kommentar til høringsuttalelsen at de i dag ikke klarer å overholde disse grensene for pH og temperatur. Statsforvalteren vurderer derimot at det er nødvendig og mulig for Hennig-Olsen å få på plass en løsning for utjevning av pH før renseanlegget er på plass.

Statsforvalteren har tatt Mattilsynets uttalelser til orientering, men anser oppfølging av animaliebioproduktregelverket som Mattilsynets myndighet og har dermed ikke satt krav til dette i utslippstillatelsen. Det er likevel nevnt under punkt 3.4.5, som begrunner vilkår satt for avfallshåndtering i tillatelsen.

## 6 Klagerett

Hennig-Olsen og andre med rettslig klageinteresse kan klage på vedtaket, inkludert gebyrsatsen. En eventuell klage bør inneholde en begrunnelse og hvilke endringer som ønskes. I tillegg skal andre opplysninger som kan ha betydning for saken, komme fram.

Klagefristen er tre uker fra dette brevet ble mottatt. En eventuell klage skal sendes til Statsforvalteren i Agder, merket med saksnummer 2017/2600.

En eventuell klage fører ikke automatisk til at gjennomføringen av vedtaket utsettes. Statsforvalteren eller Miljødirektoratet kan derimot etter anmodning eller av eget tiltak beslutte at vedtaket ikke skal gjennomføres før klagefristen er ute eller klagen er avgjort. Avgjørelsen av spørsmålet om gjennomføring kan ikke påklages.

Ved klage på valg av gebyrsats skal tilsendt faktura betales innen fristen. Miljødirektoratet vil refundere eventuelt overskytende beløp dersom klagen imøtekommes.

Statsforvalteren sender kopi av dette brevet med vedlegg til berørte i saken og kunngjør vedtaket på hjemmesiden vår (<https://statsforvalteren.no/nb/agder/>).

Med hilsen

Ingunn Løvdal (e.f.)  
miljøverndirektør  
Seksjon forurensning

Veronica Skjævestad  
seksjonsleder

*Dokumentet er elektronisk godkjent*

Vedlegg:

- 1 Tillatelse - utslipp av prosessavløpsvann til kommunalt avløpsnett (Odderøya renseanlegg) - industri - Kristiansand - Hennig-Olsen Is AS





## Utslippstillatelse til Hennig-Olsen Is AS etter forurensningsloven

Tillatelsen er gitt i medhold av lov 13.03.1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven), § 11, jf. § 16, og endret i medhold av forurensningsloven § 18 første ledd nr. 5 og forurensningsloven § 18 fjerde ledd, samt forurensningsforskriften § 36-15 fjerde ledd bokstav a. Tillatelsen er gitt på grunnlag av opplysninger fremkommet i søknad og under saksbehandlingen. Vilklårene fremgår på side 5 til og med side 19. Dette tillatelsesdokumentet er ajourført per 15.11.2024 og erstatter tidligere tillatelsesdokumenter. Tillatelsen gjelder fra dags dato.

Hvis Hennig-Olsen Is AS (heretter kalt Hennig-Olsen) ønsker å foreta endringer i driftsforhold som kan ha betydning for forurensningen fra virksomheten og som ikke er i samsvar med det som ble lagt til grunn da tillatelsen ble gitt eller sist endret, må Hennig-Olsen i god tid på forhånd søke om endring av tillatelsen. Bedriften bør først kontakte Statsforvalteren for å avklare behovet for slik endring.

Dersom hele eller vesentlige deler av tillatelsen ikke er tatt i bruk innen fire år etter at tillatelsen er trådt i kraft, skal bedriften sende en redegjørelse for virksomhetens omfang slik at Statsforvalteren kan vurdere eventuelle endringer i tillatelsen.

Enkelte utslippsgrenser under pkt. 3.1.1 er basert på midlertidig unntak fra BAT-AEL og gjelder kun frem til 31.10.2028. For at Statsforvalteren skal få satt nye utslippsgrenser i henhold til BAT-AEL innen dette, settes det en frist for å søke om nye grenseverdier for utslipp til vann og innsending av informasjon om rensegrad på det nye renseanlegget. Fristen for innsending av ny informasjon og søknad om nye utslippsgrenseverdier for utslipp til vann er 31.12.2027

### Nøkkeldata

Bedrift	Hennig-Olsen Is AS avdeling Kristiansand
Postadresse (bedrift)	Postboks 432, 4664 Kristiansand S
Org. nummer (bedrift)	987094753
Næringskode og bransje	10.520 – Produksjon av iskrem
Kategori for virksomheten <sup>1</sup> /type virksomhet	Annen virksomhet: næringsmiddelindustri
Beliggenhet/gateadresse (virksomhet)	Vesterveien 51, 4613 Kristiansand S
Kommune og fylke (virksomhet)	Kristiansand, Agder
Lokalisering av virksomheten	UTM-sone: 32, øst: 439068, nord: 6444300

<sup>1</sup> Jf. forskrift 01.06.2004 nr. 931 om begrensnig av forurensning (forurensningsforskriften) kapittel 36 om behandling av tillatelser etter forurensningsloven



### Statsforvalterens referanser

Tillatelsesnummer: 2024.0920.T	Anleggsnummer: 1001.0135.01
-----------------------------------	--------------------------------

Tillatelse første gang gitt: 11.12.1996	Tillatelse sist revidert i medhold av forurensningsloven § 18 tredje ledd: 16.11.2017	Tillatelse sist endret: 15.11.2024
Ingunn Løvdal miljøverndirektør		Hilde Nordby Falkenhaug Rådgiver

### Endringslogg

Endringsnummer	Endringer av	Punkt og beskrivelse av endring
0	15.11.2024	<p>Ny tillatelse. Utslippspunkt og utslippsgrenseverdier til vann er endret siden forrige tillatelse fra 2017. Utslipppet går nå til kommunalt nett.</p> <p>I tillegg er tillatelsen oppdatert ihht. BAT-konklusjoner (BAT-AEL) for næringsmiddelindustrien av 04.12.2019 etter forurensningsloven §18 fjerde ledd. Ordlyd og punktnummerering er også oppdatert til å følge standard for tillatelser.</p> <p>Midlertidig unntak for BAT-AEL for utslipp til vann (BAT11 og BAT12) er gitt frem til 31.10.2028 og utslippsgrenseverdiene i tillatelsen gjelder frem til denne datoen. Etter dette skal Hennig-Olsen følge nye utslippsgrenser og utslippet skal være i tråd med BAT.</p>



# Innhold

1 Tillatelsens ramme .....	5
2 Generelle vilkår .....	5
2.1 Utslippsbegrensninger .....	5
2.2 Plikt til å overholde grenseverdier .....	5
2.3 Plikt til å redusere forurensning så langt som mulig .....	5
2.4 Utskifting av utstyr og endring av utslippspunkt .....	5
2.5 Plikt til forebyggende vedlikehold .....	6
2.6 Tiltakspunkt ved økt forurensningsfare .....	6
2.7 Internkontroll .....	6
3 Utslipp til vann .....	6
3.1 Utslippsbegrensninger .....	6
3.1.1 Utslipp fra punktkilder .....	6
3.1.2 Utslippsreduserende tiltak .....	8
3.2 Utslippspunkt for prosessavløp .....	8
3.3 Kjølevann .....	8
3.4 Sanitæravløpsvann .....	8
3.5 Mudring .....	8
4 Utslipp til luft .....	9
4.1 Forbrenning med rene brensler .....	9
4.2 Diffuse utslipp .....	9
4.3 Lukt .....	9
4.3.1 Luktbegrensning .....	9
4.3.2 Luktrisikovurdering .....	9
4.3.3 Forebyggende tiltak og driftsplan .....	9
4.3.4 Lukthåndteringsplan, kommunikasjonsplan og klageregistrering .....	9
5 Grunnforurensning og forurensede sedimenter .....	10
6 Kjemikalier .....	10
7 Støy .....	11
7.1 Støybegrensning .....	11
7.2 Støyrisikovurdering .....	11
7.3 Støyforebyggende tiltak og driftsplan .....	11
7.4 Støyhåndteringsplan, kommunikasjonsplan og klageregistrering .....	11
7.5 Støygrensener .....	11
8 Energi .....	12
8.1 Energiledelse .....	12



8.2 Utnyttelse av overskuddsenergi .....	12
8.3 Spesifikt energiforbruk .....	12
9 Avfall.....	12
9.1 Generelle krav .....	12
9.2 Håndtering av avfall .....	13
9.2.1 Håndtering av biologisk avfall fra iskremproduksjon .....	13
9.2.2 Generelle krav til håndtering.....	13
10 Deponi for eget avfall.....	13
11 Utslippskontroll og rapportering til forurensningsmyndigheten.....	14
11.1 Kartlegging av utslipp.....	14
11.2 Utslippskontroll .....	14
11.3 Kvalitetssikring av målingene.....	14
11.4 Program for utslippskontroll.....	15
11.5 Rapportering til forurensningsmyndigheten .....	15
12 Miljøovervåking .....	16
13 Forebyggende og beredskapsmessige tiltak mot akutt forurensning.....	16
13.1 Miljørisikoanalyse .....	16
13.2 Forebyggende tiltak.....	16
13.3 Beredskap .....	16
13.3.1 Beredskapsanalyse.....	16
13.3.2 Beredskapsetablering .....	17
13.3.3 Beredskapsplan .....	17
13.3.4 Øving av beredskap.....	17
13.4 Varsling av akutt forurensning.....	17
14 Undersøkelser og utredninger .....	17
14.1 Utredning av renseløsning og undersøkelse av vannforekomst.....	17
14.2 Tilstandsrapport om mulig forurensning av grunn og grunnvann .....	18
15 Eierskifte, omdanning mv.....	18
16 Nedleggelse.....	18
17 Tilsyn .....	19
Vedlegg 1: Liste over prioriterte miljøgifter, jf. pkt. 2.1 .....	20



## 1 Tillatelsens ramme

Tillatelsen gjelder for forurensning fra produksjon av iskrem. Tillatelsen gjelder for en årlig produksjon av inntil 25 000 tonn iskrem pr. år.

Ved vesentlige endringer (mer enn 10% produksjonsøkning) skal bedriften søke om endring av tillatelsen, selv om utslippene ligger innenfor de fastsatte grensene.

Hennig-Olsen har også oljefyrt anlegg for energiproduksjon med en samlet effekt på 1,9 MW, fordelt på henholdsvis 1,2 MW på hetvannskjel og 0,7 MW på steam kjel. Dette anlegget reguleres av forurensningsforskriftens kapittel 27 om *Utslipp til luft fra mellomstore forbrenningsanlegg*.

## 2 Generelle vilkår

### 2.1 Utslippsbegrensninger

De utslippskomponenter fra virksomheten som er antatt å ha størst miljømessig betydning, er uttrykkelig regulert gjennom spesifikke vilkår i denne tillatelsens pkt. 3 til 14. Utslipp som ikke er uttrykkelig regulert på denne måten, er også omfattet av tillatelsen så langt opplysninger om slike utslipp er fremkommet i forbindelse med saksbehandlingen eller må anses å ha vært kjent på annen måte da vedtaket ble truffet. Dette gjelder likevel ikke utslipp av prioriterte miljøgifter oppført i vedlegg 1. Utslipp av slike komponenter er bare omfattet av tillatelsen dersom dette framgår gjennom uttrykkelig regulering i vilkårenes pkt. 3 til 15.

### 2.2 Plikt til å overholde grenseverdier

Alle grenseverdier skal overholdes innenfor de fastsatte midlingstider. Variasjoner i utslippene innenfor de fastsatte midlingstidene skal ikke avvike fra hva som er vanlig for den aktuelle type virksomhet i en slik grad at det kan føre til økt skade eller ulempe for miljøet.

### 2.3 Plikt til å redusere forurensning så langt som mulig

All forurensning fra virksomheten, herunder utslipp til luft og vann, samt støv og avfall, er isolert sett uønsket. Selv om utslippene holdes innenfor fastsatte utslippsgrenser, plikter bedriften å redusere utslippene så langt dette er mulig uten urimelige kostnader. Plikten omfatter også utslipp av komponenter det ikke gjennom vilkår i pkt. 3 til 15 uttrykkelig er satt grenser for.

For produksjonsprosesser der utslippene er proporsjonale med produksjonsmengde, skal eventuell reduksjon av produksjonsnivået som minimum medføre en tilsvarende reduksjon i utslippene.

Hennig-Olsen plikter (etter krav i industriutslippsdirektivet BAT<sup>2</sup>) å etablere, opprettholde og jevnlig gjennomgå forbruk av vann, energi og råstoff/råvarer samt mengde prosessavløp og benytte informasjonen for å vurdere tiltak for å øke ressurseffektivitet og redusere utslipp.

### 2.4 Utskifting av utstyr og endring av utslippspunkt

Ved utskifting av utstyr må det nye utstyret tilfredstille prinsippet om bruk av beste tilgjengelige teknikker med sikte på å motvirke forurensende utslipp og annen negativ innvirkning på miljøet (BAT-prinsippet), jf. pkt. 2.3. Det nye utstyret skal være i overensstemmelse med BAT-konklusjoner som er gjeldende for virksomheten, jf. forurensningsforskriftens kapittel 36 vedlegg 2.

---

<sup>2</sup> Best Available Techniques (BAT) Reference Document for the Food, Drink and Milk Industries; Industrial Emissions Directive 2010/75/EU; 2019



Dersom det skal foretas utskifting av utstyr der det er mulig å oppnå utslippsreduksjoner av betydning, skal bedriften gi melding til forurensningsmyndigheten om dette i god tid før det tas beslutning om valg av utstyr.

Dersom Hennig-Olsen ønsker å endre utslippspunkter som er fastlagt i tillatelsens vilkår, jf. pkt. 3.2, må den søke om tillatelse til dette. Der utslippspunkt ikke er fastlagt i tillatelsens vilkår, jf. pkt. 3.2 eller pkt. 4, må bedriften avklare med forurensningsmyndigheten om en ønsket endring av utslippspunkt krever tillatelse og eventuelt også spredningsberegninger.

## 2.5 Plikt til forebyggende vedlikehold

For å holde de ordinære utslipp på et lavest mulig nivå og for å unngå utilsiktede utslipp, skal bedriften sørge for forebyggende vedlikehold av utstyr som kan ha utslippsmessig betydning. System og rutiner for vedlikehold av slikt utstyr skal kunne dokumenteres.

## 2.6 Tiltakspunkt ved økt forurensningsfare

Dersom det oppstår fare for økt forurensning, plikter bedriften så langt det er mulig uten urimelige kostnader å iverksette de tiltak som er nødvendige for å eliminere eller redusere den økte forurensningsfaren, herunder om nødvendig å redusere eller innstille driften.

Bedriften skal så snart som mulig informere forurensningsmyndigheten om forhold som kan føre til vesentlig økt forurensning eller forurensningsfare. Akutt forurensning skal varsles iht. pkt. 13.4.

## 2.7 Internkontroll

Bedriften plikter å etablere internkontroll for sin virksomhet i henhold til gjeldende forskrift om dette<sup>3</sup>. Internkontrollen skal blant annet sikre og dokumentere at bedriften overholder krav i denne tillatelsen, forurensningsloven, produktkontrollloven og relevante forskrifter til disse lovene. Bedriften plikter å holde internkontrollen oppdatert.

Bedriften plikter til enhver tid å ha oversikt over alle forhold som kan medføre forurensning og kunne redegjøre for risikoforhold. Plikt til å gjennomføre risikoanalyse med hensyn til *akutt* forurensning følger av pkt. 13.1.

# 3 Utslipp til vann

## 3.1 Utslippsbegrensninger

### 3.1.1 Utslipp fra punktkilder

Midlertidige grenseverdier for utslipp av komponenter til vann for tillatelsens ramme jf. pkt. 1, er vist i **Tabell 3.1** og **Tabell 3.2**. Grenseverdiene oppgitt i tabellen er gitt etter unntak fra BAT-AEL og gjelder frem til og med 31.10.2028. Innen den tid skal Hennig-Olsen ha etablert nytt renseanlegg og Statsforvalteren skal ha fastsatt nye utslippsgrenseverdier i henhold til BAT-AEL (dette kan inkludere krav om målinger og/eller grenser for ytterligere komponenter). Frist for innsendelse av analyseresultater og søknad om nye grenseverdier er 31.12.2027.

---

<sup>3</sup> Forskrift 06.12.1996 nr. 1127 om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften).



**Tabell 3.1** Midlertidige grenseverdier for utslipp av komponenter til vann med krav om målinger jf. pkt. 11.2. Utslippsgrensene er gjeldende frem til 31.10.2028

Utslippsgrenseverdier *			
Komponent/ Parameter	Langtidsgrense/ Gjennomsnittlig døgnutslipp midlet over året [mg/l]	Totalt utslipp [tonn/år]	Høyeste verdi/ Intervall (måles kontinuerlig)
Kjemisk oksygenforbruk (KOF <sub>Cr</sub> )	4000	400	
Biologisk oksygenforbruk (BOF <sub>5</sub> )	3000	300	
Totalt fosfor (P <sub>tot</sub> )	7,2	0,7	
Totalt nitrogen (N <sub>tot</sub> )	25	2,5	
Suspendert stoff (SS)	1471	135	
Fett	200	23	
Totalt organisk karbon (TOC)**			
pH***			6-9
Temperatur***			15-25°C

\*Utslippsgrensene gjelder for ufortynnet avløpsvann

\*\*Måles fra og med når nytt rensanlegg er på plass

\*\*\* Måles kontinuerlig

**Tabell 3.2** Midlertidige grenseverdier for avløpsmengde med påslipp til kommunalt nett med krav om målinger jf. pkt. 11.2. Utslippsgrensene er gjeldende frem til 31.10.2028

	Maksgrense [m <sup>3</sup> /h]	Korttidsgrense/ maksgrense midlet over døgn [m <sup>3</sup> /d]	Langtidsgrense/ døgnutslipp midlet over året [m <sup>3</sup> /d]	Langtidsgrense [m <sup>3</sup> /år]
Prosessavløpsvann***	48	400	250	90 000

\*\*\* Måles kontinuerlig

Konsentrasjonsgrenser gjelder for ufortynnet avløpsvann. Utslippet skal i størst mulig grad jevnes ut over døgnet, eller deler av døgnet før utslipp til offentlig avløpsnett.



Det skal tas døgnblandprøver når prøvene skal analyseres for de ulike komponentene. Det skal tas mengdeproporsjonale prøver. Forurensningsmyndigheten vil på bakgrunn av ny kunnskap eller ny teknologi kunne fastsette strengere grenser og/eller krav om målinger.

Grenseverdiene gjelder ikke ved opp- og nedkjøring, lekkasjer, funksjonsfeil på anlegget, plutselig driftsstans eller ved nedleggelse av virksomheten, forutsatt at pliktene til å redusere forurensning så langt som mulig (pkt. 2.3), forebyggende vedlikehold (pkt. 2.5) og tiltakspunkt (pkt. 2.6) er overholdt.

### 3.1.2 Utslippsreducerende tiltak

For å redusere vannforbruket og mengde prosessavløpsvann som slippes ut, skal Hennig-Olsen benytte seg en kombinasjon av teknikker beskrevet i BAT-referansedokumentet (BREF) under BAT 7<sup>4</sup>. Teknikker nevnt i denne tabellen inkluderer bl.a. gjenbruk av vann, optimering av vannstrømmen og teknikker relatert til rengjøring.

Diffuse utslipp fra produksjonsprosesser og fra utearealer, for eksempel avrenning fra lagerområder og områder for lossing/lasting, som kan medføre skade eller ulempe for miljøet, skal begrenses mest mulig. Avrenning av overflatevann fra bedriftens utearealer skal håndteres slik at det ikke kan medføre skade eller ulempe for miljøet.

Eventuelt oljeholdig avløpsvann fra vaskeplasser, verksteder eller lignende skal renses tilfredsstillende i oljeutskiller eller tilsvarende rensenhet.

### 3.2 Utslippspunkt for prosessavløp

Bedriften skal føre sitt prosessavløp inn på kommunalt avløpsnett og videre til det kommunale avløpsanlegget på Odderøya med utslipp til Kristiansandsfjorden (koordinater 32V N6443646 Ø441305) i henhold til de krav som Kristiansand kommune stiller for påslippet<sup>5</sup>. Endring av utslippskrav eller utslippssted i tillatelsen til det kommunale avløpsanlegget kan medføre at forurensningsmyndigheten stiller nye krav for prosessavløpet til Hennig-Olsen.

### 3.3 Kjølevann

Virksomheten skal ikke ha utslipp av kjølevann.

### 3.4 Sanitæravløpsvann

Virksomhetens sanitæravløpsvann ledes til offentlig avløpsnett. Kommunen er myndighet for regulering av sanitæravløpsvannet fra bedriften.

### 3.5 Mudring

Dersom det som følge av bedriftens virksomhet skulle vise seg å være nødvendig med mudring, skal det innhentes nødvendig tillatelse fra forurensningsmyndigheten.

---

<sup>4</sup> Best Available Techniques (BAT) Reference Document for the Food, Drink and Milk Industries; Industrial Emissions Directive 2010/75/EU; 2019  
<sup>5</sup> Jf. forskrift 01.06.2004 nr. 931 om begrensnings av forurensning (forurensningsforskriften) kapittel 15A om påslipp.



## 4 Utslipp til luft

### 4.1 Forbrenning med rene brensler

For utslipp til luft, gjelder krav direkte etter forurensningsforskriften kapittel 27 om *Forurensninger fra forbrenningsanlegg med rene brensler*.

### 4.2 Diffuse utslipp

Diffuse utslipp fra produksjonsprosesser og fra utearealer, for eksempel lagerområder eller områder for lossing/lasting, som kan medføre skade eller ulempe for miljøet, skal begrenses mest mulig.

### 4.3 Lukt

Lukt fra utjevningstanker, eventuelle lufteinnetninger e.l., skal være så lav at det ikke er til vesentlig sjenanse for naboer og brukere av nærområdet. Dersom luktulemper oppstår, kan Statsforvalteren kreve at det gjennomføres luktmålinger sammenstilt med beregninger av spredning og påvirkning ved nærmeste nabo. Relevante tiltak for å redusere luktbelastningen må eventuelt utredes og iverksettes. Hennig-Olsen skal ha et system for registrering og oppfølging av eventuelle klager på lukt.

#### 4.3.1 Luktbegrensning

Virksomheten skal drives slik at luktulemper i omgivelsene begrenses mest mulig.

#### 4.3.2 Luktrisikovurdering

Det skal gjennomføres en luktrisikovurdering i tråd med anbefalingene i vedlegg 3 i *Miljødirektoratets veileder TA 3019/2013 Regulering av luktutslipp i tillatelser etter forurensningsloven*. Ved modifikasjoner og endrede produksjonsforhold skal luktrisikovurderingen oppdateres.

#### 4.3.3 Forebyggende tiltak og driftsplan

På bakgrunn av luktrisikovurderingen skal bedriften iverksette luktrisikoreduserende tiltak. Bedriften skal ha en driftsplan som sikrer at luktulemper ved virksomheten begrenses. Planen skal være i tråd med anbefalingene gitt i vedlegg 4 til *Miljødirektoratets veileder TA 3019/2013 Regulering av luktutslipp i tillatelser etter forurensningsloven*. Ved modifikasjoner og endrede produksjonsforhold skal driftsplanen oppdateres.

Bedriften skal daglig føre en driftslogg, slik at det kan dokumenteres at driftsplanen er fulgt.

#### 4.3.4 Lukthåndteringsplan, kommunikasjonsplan og klageregistrering

Bedriften skal ha en lukthåndteringsplan og en kommunikasjonsplan som er i tråd med Miljødirektoratets veileder *TA 3019/2013 Regulering av luktutslipp i tillatelser etter forurensningsloven*. Bedriften skal informere forurensningsmyndigheten og naboer når det planlegges aktivitet som midlertidig kan medføre økt luktbelastning. Det samme gjelder dersom svikt i utstyr e.l. kan medføre økte luktplager.

Bedriften skal ha et system for registrering av innkommende luktklager som skal knyttes til sted og tid. Det skal gjøres en vurdering av klagen opp mot driftsplanen og andre relevante forhold, og eventuelle gjennomførte tiltak skal beskrives. Denne informasjonen skal gjøres tilgjengelig for naboene og rapporteres til forurensningsmyndigheten iht. pkt. 11.5.



## 5 Grunnforurensning og forurensede sedimenter

Virksomheten skal ikke medføre utslipp til grunn eller grunnvann som kan medføre skader eller ulemper for miljøet. Hennig-Olsen plikter å gjennomføre forebyggende tiltak som skal hindre utslipp til grunn og grunnvann.

Hennig-Olsen plikter videre å gjennomføre tiltak som er egnet til å begrense miljøvirkningene av et eventuelt utslipp til grunn og grunnvann. Utstyr og tiltak som skal forhindre utslipp til grunn og grunnvann eller hindre at eventuelle utslipp medfører skade eller ulempe for miljøet, skal overvåkes og vedlikeholdes regelmessig. Plikten etter dette avsnittet gjelder tiltak som står i et rimelig forhold til de skader og ulemper som skal unngås.

Hennig-Olsen skal holde løpende oversikt over eventuell eksisterende forurenset grunn på virksomhetens område og forurensede sedimenter utenfor, herunder faren for spredning, samt vurdere behovet for undersøkelser og tiltak. Er det grunn til å anta at undersøkelser eller andre tiltak vil være nødvendig, skal forurensningsmyndigheten varsles om dette.

Terrenginngrep som kan medføre fare for at forurensning i grunnen sprer seg, må ha godkjent tiltaksplan etter forurensningsforskriftens kapittel 2<sup>6</sup>, eventuelt tillatelse etter forurensningsloven. Tiltak i forurensede sedimenter må ha tillatelse etter forurensningsloven eller forurensningsforskriftens kapittel 22<sup>7</sup>.

## 6 Kjemikalier

Med kjemikalier menes her kjemiske stoffer og stoffblandinger som brukes i virksomheten, både som råstoff i prosess og som hjelpekjemikalier, for eksempel begroingshindrende midler, vaskemidler, hydraulikkvæsker, brannbekjempningsmidler.

For kjemikalier som benyttes på en slik måte at det kan medføre fare for forurensning, skal bedriften dokumentere at den har foretatt en vurdering av kjemikalienes helse- og miljøegenskaper på bakgrunn av testing eller annen relevant dokumentasjon, jf. også pkt. 2.7 om internkontroll.

Hennig-Olsen plikter å etablere et dokumentert system for substitusjon av kjemikalier. Det skal foretas en løpende vurdering av faren for skadelige effekter på helse og miljø forårsaket av de kjemikalier som benyttes, og av om alternativer finnes. Skadelige effekter knyttet til produksjon, bruk og endelig disponering av produktet, skal vurderes. Der bedre alternativer finnes, plikter bedriften å benytte disse så langt dette kan skje uten urimelig kostnad eller ulempe.<sup>8</sup>

Stoffer alene, i stoffblandinger og/eller i produkter, skal ikke framstilles, bringes i omsetning, eller brukes uten at de er i overensstemmelse med kravene i REACH-regelverket<sup>9</sup> og andre regelverk som gjelder for kjemikalier.

---

<sup>6</sup> Jf. forskrift 01.06.2004 nr. 931 om begrensnig av forurensning (forurensningsforskriften) kapittel 2 om opprydning i forurenset grunn ved bygge- og gravearbeider.

<sup>7</sup> Jf. forskrift 01.06.2004 nr. 931 om begrensnig av forurensning (forurensningsforskriften) kapittel 22 om mudring og dumping i sjø og vassdrag.

<sup>8</sup> Jf. lov 11.06.1976 nr. 79 om kontroll med produkter og forbrukertjenester (produktkontrollloven) § 3a om substitusjonsplikt.

<sup>9</sup> Forskrift 30.05.2008 nr. 516 om registrering, vurdering, godkjenning og begrensnig av kjemikalier (REACH-forskriften).



## 7 Støy

### 7.1 Støybegrensing

Anlegget skal utformes og virksomheten skal drives slik at støyulemper i omgivelsene begrenses mest mulig. Hennig-Olsen skal benytte seg av en eller flere teknikker oppgitt i tabell under BAT 14 i BAT-referansedokumentet (BREF) for næringsmiddelindustri<sup>10</sup> for å hindre og/eller redusere støyutslipp.

### 7.2 Støyrisikovurdering

Hennig-Olsen skal gjennomføre en støyrisikovurdering som identifiserer støykilder, måler/estimerer eksponering for støy og vibrasjoner, og bestemmer enkelte kilders bidrag.

### 7.3 Støyforebyggende tiltak og driftsplan

På bakgrunn av støyrisikovurderingen skal bedriften iverksette støyrisikoreduserende tiltak. Bedriften skal ha en driftsplan som sikrer at støyulemper ved virksomheten begrenses. Ved modifikasjoner og endrede produksjonsforhold skal driftsplanen oppdateres.

Bedriften skal daglig føre en driftslogg, slik at det kan dokumenteres at driftsplanen er fulgt.

### 7.4 Støyhåndteringsplan, kommunikasjonsplan og klageregistrering

Hennig-Olsen skal ha en støyhåndteringsplan og en kommunikasjonsplan. Hennig-Olsen skal informere forurensningsmyndigheten og naboer når det planlegges aktivitet som midlertidig kan medføre økt støybelastning. Det samme gjelder dersom svikt i utstyr e.l. kan medføre økt støy.

Hennig-Olsen skal ha et system for registrering av innkommende støyklager som skal knyttes til sted og tid. Det skal gjøres en vurdering av klagen opp mot driftsplanen og andre relevante forhold, og eventuelle gjennomførte tiltak skal beskrives. Denne informasjonen skal gjøres tilgjengelig for naboene og rapporteres til forurensningsmyndigheten iht. pkt. 11.5.

### 7.5 Støygrenser

Virksomhetens bidrag til utendørs støy ved omkringliggende boliger, sykehus, pleieinstitusjoner, fritidsboliger, utdanningsinstitusjoner og barnehager skal ikke overskride følgende grenser, målt eller beregnet som innfallende lydtryknivå ved mest støyutsatte fasade:

**Tabell 7.1.** Grenseverdier for støy

Dag (kl. 07-19)	Kveld (kl. 19-23)	Natt (kl. 23-07)	Natt (kl. 23-07)
$L_{pAekv12h}$	$L_{pAekv4h}$	$L_{pAekv8h}$	$L_{AFmax}$
50 dB(A)	45 dB(A)	42 dB(A)	60 dB(A)

$L_{pAekvT}$  er A-veiet gjennomsnittsnivå (dBA) midlet over driftstid der T angir midlingstiden i antall timer.

$L_{AFmax}$ , som er gjennomsnittlig A-veiet maksimalnivå for de 5-10 mest støyende hendelsene i perioden med tidskonstant "Fast" på 125 ms.

<sup>10</sup> Best Available Techniques (BAT) Reference Document for the Food, Drink and Milk Industries; Industrial Emissions Directive 2010/75/EU; 2019



Alle støygrenser skal overholdes innenfor alle driftsdøgn. Støygrensene gjelder all støy fra virksomheten, inkludert intern transport på virksomhetens område samt lossing/lasting av råvarer og produkter. Støy fra midlertidig bygg- og anleggsvirksomhet og fra persontransport av ansatte til og fra virksomhetens område likevel ikke omfattet av grensene.

Støygrensene gjelder ikke for bebyggelse av forannevnte type som er etablert etter at støygrensene trådte i kraft.

## 8 Energi

### 8.1 Energiledelse

Bedriften skal ha et system for energiledelse i virksomheten for kontinuerlig, systematisk og målrettet vurdering av tiltak som kan iverksettes for å oppnå en mest mulig energieffektiv produksjon og drift. Systemet for energiledelse skal inngå i bedriftens internkontroll, jf. pkt. 2.7 og følge prinsippene og metodene angitt i norsk standard for energiledelse.

Systemet skal være etablert innen 01.06.2025.

### 8.2 Utnyttelse av overskuddsenergi

Bedriften skal i størst mulig grad utnytte overskuddsenergi fra eksisterende og nye anlegg internt. Bedriften skal også gjennom tiltak på eget bedriftsområde legge til rette for at overskuddsenergi skal kunne utnyttes eksternt med mindre det kan godtgjøres at dette ikke er teknisk eller økonomisk mulig. For å øke energieffektiviteten skal Hennig-Olsen benytte seg av en kombinasjon av teknikker oppgitt i tabell under BAT 6 i BAT-referansedokumentet (BREF) for næringsmiddelindustri<sup>11</sup>

### 8.3 Spesifikt energiforbruk

Spesifikt energiforbruk skal beregnes og rapporteres årlig, jf. pkt. 11.5. Spesifikt energiforbruk kan angis som energiforbruk pr. produsert enhet, uttrykt som kWh/tonn råstoff.

## 9 Avfall

### 9.1 Generelle krav

Bedriften plikter så langt det er mulig uten urimelige kostnader eller ulemper å unngå at det dannes avfall som følge av virksomheten. Bedriften plikter å sørge for at all håndtering av avfall, herunder gjenvinning, skjer i overensstemmelse med regler fastsatt i eller i medhold av forurensningsloven.<sup>12</sup>

For materiale som utnyttes som biprodukt, skal det foreligge skriftlig dokumentasjon som viser at kriteriene i forurensningsloven § 27 andre ledd er oppfylt.

Innholdet av skadelige stoffer i avfallet skal begrenses mest mulig.

Avfall som oppstår i virksomheten, skal primært ombrukes i egen produksjon eller i andres produksjon. Hvis dette ikke er mulig eller medfører urimelig kostnad, skal det fortrinnsvis materialgjenvinnes. Dersom dette heller ikke er mulig uten urimelig kostnad, skal avfallet så langt mulig uten urimelig kostnad gjenvinnes på annen måte.

---

<sup>11</sup> Best Available Techniques (BAT) Reference Document for the Food, Drink and Milk Industries; Industrial Emissions Directive 2010/75/EU; 2019

<sup>12</sup> Se bl.a. forskrift 01.06.2004 nr. 930 om gjenvinning av avfall (avfallsforskriften) og forskrift 01.06.2004 nr. 931 om begrenning av forurensning (forurensningsforskriften) kapittel 18.



Farlig avfall kan ikke fortynnes med den virkning at det blir regnet som ordinært avfall. Ulike typer farlig avfall kan ikke sammenblandes hvis dette kan medføre fare for forurensning eller skape problemer for den videre håndteringen av avfallet. Farlig avfall kan heller ikke blandes sammen med annet avfall, med mindre det letter den videre behandlingen av det farlige avfallet og dette gir en miljømessig minst like god løsning.

## 9.2 Håndtering av avfall

### 9.2.1 Håndtering av biologisk avfall fra iskremproduksjon

Biologisk avfall fra produksjonen skal lagres slik at det ikke medfører luktulempet eller forurensende avrenning. Det skal til enhver tid finnes dokumentasjon på at Hennig-Olsen har avtaler med mottakere av det biologiske avfallet. Evt. dokumentasjon på at dette er levert til et lovlig mottak for slik type avfall.

Animalske biprodukter skal behandles etter kravene i animaliebiproduktforskriften. Det er Mattilsynet som er ansvarlig myndighet for dette.

### 9.2.2 Generelle krav til håndtering

Farlig avfall skal håndteres i tråd med avfallsforskriften kapittel 11 om farlig avfall. All håndtering og lagring av avfall skal foregå slik at det ikke medfører avrenning til grunn eller overflatevann. Sjenerende støving skal unngås.

Det farlige avfallet skal leveres minst 1 gang pr. år til godkjent mottak dersom den totale mengden farlig avfall overstiger 1 kg. Farlig avfall skal ikke lagres lenger enn tolv måneder.

I tillegg gjelder følgende:

- a. All håndtering av avfall skal være basert på en risikovurdering, jf. punkt 2.7
- b. 2.7 Internkontroll og 13 **Error! Reference source not found..**
- c. Bedriften skal ha kart hvor det fremgår hvor forskjellige typer avfall er lagret.
- d. Avfallslager skal være sikret slik at uvedkommende ikke får adgang. Lagret farlig avfall skal ha forsvarlig tilsyn. Lagret avfall skal være merket slik at det fremgår hva som er lagret.
- e. Avfall som ved sammenblanding kan gi fare for brann, eksplosjon eller dannelse av farlige stoffer, skal lagres med nødvendig avstand.
- f. Alt farlig avfall, uavhengig av mengde, skal lagres innendørs og på tett dekke<sup>13</sup> med oppsamling av eventuell avrenning. Annen lagringsmåte kan godtas dersom bedriften kan dokumentere at den valgte lagringsmåten gir minst like lav risiko og like god miljøbeskyttelse.

For visse typer tanklagring gjelder forurensnings forskriftens kapittel 18.

## 10 Deponi for eget avfall

Hennig-Olsen skal ikke ha deponi for eget avfall

---

<sup>13</sup> Med tett dekke menes fast, ugjennomtrengelig og tilstrekkelig slitesterkt dekke for de aktuelle materialer/avfallstyper.



## 11 Utslippskontroll og rapportering til forurensningsmyndigheten

### 11.1 Kartlegging av utslipp

Hennig-Olsen plikter systematisk å kartlegge virksomhetens utslipp til luft og vann. Dette gjelder både diffuse utslipp og punktutslipp. Bedriften skal legge denne kartleggingen til grunn for utarbeidelsen av programmet for utslippskontroll, jf. pkt. 11.4.

Bedriften skal også kartlegge virksomhetens bidrag til støy, jf. pkt. 7.

### 11.2 Utslippskontroll

Bedriften skal kontrollere og dokumentere utslippene til luft og vann ved å gjennomføre målinger. Målinger består av volumstrømsmåling, prøvetaking, analyse og beregning.

Målinger skal utføres slik at de blir representative for virksomhetens faktiske utslipp og skal omfatte:

- utslipp av komponenter som er regulert gjennom grenseverdier fastsatt i **Tabell 3.1**. Og **Tabell 3.2** under pkt 3.1.1. I tillatelsen
- utslipp av komponenter som er regulert gjennom grenseverdier fastsatt i forskrift
- utslipp av andre komponenter som kan ha miljømessig betydning og dermed er omfattet av rapporteringsplikten

Hennig-Olsen skal vurdere usikkerhetsbidragene ved de forskjellige trinnene i målingene (volumstrømsmåling - prøvetaking – analyse – beregning) og velge løsninger som reduserer den totale usikkerheten til et akseptabelt nivå. For alle målinger skal det være en prøvetakingsfrekvens som sikrer representative prøver.

For utslipp av komponenter som er regulert i **Tabell 3.1** og **Tabell 3.2** i pkt.3.1.1, skal bedriften årlig foreta en faglig begrunnet vurdering av utslippsmengde og rapportere dette i henhold til pkt. 11.5.

### 11.3 Kvalitetssikring av målingene

Bedriften er ansvarlig for at måleutstyr, metoder og gjennomføring av målingene er forsvarlig kvalitetssikret blant annet ved å:

- utføre målingene etter Norsk standard. Dersom det ikke finnes, kan internasjonal standard benyttes. Bedriften kan benytte andre metoder enn norsk eller internasjonal standard dersom særlige hensyn tilsier det. Bedriften må i tilfelle dokumentere at særlige hensyn foreligger og at den valgte metoden gir representative tall for virksomhetens faktiske utslipp.
- bruke akkrediterte laboratorier / tjenester når volumstrømsmåling, prøvetaking og analyse utføres av eksterne. Tjenesteyter skal være akkreditert for den aktuelle tjenesten dersom slik tjenesteyter finnes.
- delta i sammenlignende laboratorieprøving (SLP) og/eller jevnlig verifisere analyser med et eksternt, akkreditert laboratorium for de parametrene som er regulert gjennom presise grenseverdier, når bedriften selv analyserer.
- jevnlig vurdere om plassering av prøvetakingspunkter, valg av prøvetakingsmetoder og -frekvenser gir representative prøver. Denne vurderingen skal utføres av fagkyndig tredjepart.
- jevnlig utføre kontroll og kalibrering av måleutstyr.



## 11.4 Program for utslippskontroll

Bedriften skal ha et program for utslippskontroll som inngår i bedriftens dokumenterte internkontroll.

I programmet skal bedriften redegjøre for de kartlagte utlippene (pkt. 11.1 første avsnitt), gjennomføringen av utslippskontrollen (pkt.11.2) og kvalitetssikring av målingene (pkt. 11.3).

Programmet for utslippskontroll skal inneholde:

- en redegjørelse for virksomhetens faktiske utlipp til luft og vann, samt støy, med en oversikt over alle utslippsstrømmer, volum og innhold, til luft og vann
- en beskrivelse av de forskjellige trinnene i målingene (volumstrømsmåling – prøvetaking – analyse – beregning) for hver strøm og komponent
- en beskrivelse av måleutstyr som benyttes til målinger, samt frekvens for måleutstyrskontroll og kalibrering
- en begrunnelse for valgte prøvetakingspunkter og prøvetakingsmetodikk (metoder og frekvens)
- en beskrivelse av valgte metoder/standarder for analyse
- hvis aktuelt, en begrunnelse for valgt frekvens for deltagelse i SLP og/eller verifisering av analyser med et akkreditert laboratorium
- en redegjørelse for hvilke usikkerhetsbidrag de ulike trinnene gir

Programmet for utslippskontroll skal holdes oppdatert.

## 11.5 Rapportering til forurensningsmyndigheten

Bedriften skal innen 1. mars hvert år rapportere miljødata og eventuelle avvik for foregående år via [www.altinn.no](http://www.altinn.no). Miljødata omfatter bl.a. produksjonsmengder, avfallsmengder, energiforbruk og resultater fra utslippskontroll. Rapportering skal skje i henhold til Miljødirektoratets veileder til bedriftenes egenrapportering, se [www.miljodirektoratet.no](http://www.miljodirektoratet.no).

For utlipp av stoffer der utslippsbegrensningene i pkt. 3.1 og 4.1 ikke er fastsatt ved presise grenseverdier, vil forurensningsmyndigheten ved gjennomgang av egenkontrollrapportene vurdere behovet for å fastsette mer presise, og eventuelt strengere, grenser.

Dersom virksomheten har hatt høyere utlipp enn korttidsgrensene, og bedriften vil hevde at dette skyldes situasjoner som nevnt i note til tabell under punkt 3.1 og 4.1, må bedriften redegjøre nærmere for årsakene.

Bedriften skal sammen med den årlige egenkontrollrapporteringen sende forurensningsmyndigheten en rapport om antall lukt- og støy klager, samt antall lukt- og støyhendelser ved bedriften det siste året. Det skal redegjøres for årsaken til de enkelte hendelsene og/eller klagen, og eventuelle tiltak som er gjennomført for å begrense eller stanse utslippet.



## 12 Miljøovervåking

Statsforvalteren setter ikke krav til overvåking etter vannforskriften før det midlertidige unntaket fra BAT-AELs utslippsgrenser til vann er ute. Innen den tid vil det gjøres en ny vurdering basert på nylige analyseresultater, nye grenseverdier og valg av evt. nytt utslippspunkt og resipient.

Dersom målinger av komponenter i prosessavløpsvannet viser uakseptabel forurensning, skal bedriften overvåke hvordan utslipp fra virksomheten påvirker tilstanden i vannforekomsten. Resultatene fra en ev. undersøkelse skal sendes til Statsforvalteren og registreres i databasen «Vannmiljø<sup>14</sup>» innen mars året etter at undersøkelsen er gjennomført.

## 13 Forebyggende og beredskapsmessige tiltak mot akutt forurensning

### 13.1 Miljørisikoanalyse

Hennig-Olsen skal gjennomføre en miljørisikoanalyse av sin virksomhet. Hennig-Olsen skal vurdere resultatene i forhold til akseptabel miljørisiko. Potensielle hendelser som kan føre til akutt forurensning av vann, grunn og luft skal kartlegges. Miljørisikoanalysen skal dokumenteres og skal omfatte alle forhold ved virksomheten som kan medføre akutt forurensning med fare for helse- eller miljøskader inne på virksomhetens område eller utenfor. Ved endrede produksjonsforhold skal miljørisikoanalysen oppdateres.

Risikoanalysen skal ta hensyn til ekstremvær, flom etc. og fremtidige klimaendringer. Bedriften skal ha oversikt over de miljøressurser som kan bli berørt av akutt forurensning og helse- og miljømessige konsekvenser slik forurensning kan medføre.

### 13.2 Forebyggende tiltak

Med grunnlag i miljørisikoanalysen skal Hennig-Olsen, så langt det er mulig uten urimelige kostnader, iverksette de tiltak som er nødvendige for å redusere miljørisikoen til et akseptabelt nivå. Dette gjelder både sannsynlighetsreducerende og konsekvensreducerende tiltak. Hennig-Olsen skal ha en oppdatert oversikt over de forebyggende tiltakene.

### 13.3 Beredskap

Dersom de forebyggende tiltakene ikke har redusert miljørisikoen til et akseptabelt nivå, må bedriften utarbeide en beredskapsplan med utgangspunkt i miljørisikoanalysen i pkt. 13.1.

#### 13.3.1 Beredskapsanalyse

Med grunnlag i miljørisikoanalysen skal bedriften utarbeide en beredskapsanalyse for restrisiko som gjenstår etter at forebyggende tiltak er iverksatt. For hver av hendelsene som utgjør restrisiko skal bedriften utarbeide og begrunne:

- organisering av beredskapen
- nødvendig beredskapsutstyr
- nødvendig mannskap
- responstid

Beredskapen skal stå i et rimelig forhold til risiko for akutt forurensning.

---

<sup>14</sup> Vannmiljø <https://vannmiljo.miljodirektoratet.no>



### 13.3.2 Beredskapsetablering

Basert på beredskapsanalysen skal det etableres en beredskapsorganisasjon med mannskap og nødvendig utstyr. Kompetanse, opplæring og organisering skal være dimensjonert for de potensielle hendelsene som er vurdert å utgjøre størst miljørisiko.

### 13.3.3 Beredskapsplan

Miljørisikoanalyse, beredskapsanalyse, forebyggende tiltak og beredskapssetablering skal dokumenteres i en beredskapsplan som er en del av bedriftens internkontrolldokumentasjon.

Beredskapsplanen skal som et minimum beskrive den etablerte beredskapens organisering, bemanning, innsatsutstyr og personlig utstyr og angi innsatsplaner for dimensjonerende scenarier.

Beredskapsplanen skal holdes oppdatert og kunne fremvises ved behov.

### 13.3.4 Øving av beredskap

Det skal utarbeides en plan for å øve på beredskapen, og det skal gjennomføres øvelse minst en gang pr. år. Det skal utarbeides klare mål for øvelsen, inkludert mål for responstid. Øvelsen skal dokumenteres i rapporter, med eventuelle anbefalinger om forbedringer. Hvordan eventuelle anbefalinger om forbedringer er fulgt opp, skal være dokumentert i internkontrollen.

## 13.4 Varsling av akutt forurensning

Akutt forurensning eller fare for akutt forurensning skal varsles i henhold til gjeldende forskrift<sup>15</sup>. Bedriften skal også så snart som mulig underrette forurensningsmyndigheten i slike tilfeller.

## 14 Undersøkelser og utredninger

### 14.1 Utredning av renseløsning og undersøkelse av vannforekomst

Hennig-Olsen må innen 31.12.2027 ha utredet for ny renseløsning, sende inn analyseresultater/kartlegging av utslipp, samt søknad om nye utslippsgrenseverdier for utslipp til vann. Søknaden skal inkludere en undersøkelse og vurdering resipient. Hennig-Olsen skal undersøke kvalitetselementer i vannforekomsten som kan være direkte eller indirekte påvirket av virksomhetens utslipp. Undersøkelsen kan blant annet omfatte aktuelle biologiske kvalitetselementer med støtteparametere og kjemiske kvalitetselementer, jf. vannforskriftens vedlegg V. Eksempler på aktuelle kvalitetselementer kan blant annet være flora, fauna, oksygen- og næringsstoffforhold og miljøgifter i vannforekomsten.

Undersøkelsen må omfatte virksomhetens utslipp, samt samlet tilstand og påvirkning i vannforekomsten.

Data som fremskaffes ved undersøkelsen av vannlokaliteten, inklusiv sediment og biota, skal registreres i databasen Vannmiljø. Data leveres på Vannmiljø's importformat, som finnes på <http://vannmiljokoder.miljodirektoratet.no>. Her finnes også oversikt over hvilken informasjon som skal registreres i henhold til Vannmiljø's kodeverk.

Krav om ytterligere undersøkelser og utredninger vil vurderes etter ytterligere informasjon er sendt inn (frist 31.12.2027). Nye krav vil trå i kraft ved utgangen av det midlertidige unntaket fra BAT-AEL 31.10.2028. Vurderingen vil basere seg på ev. nytt utslippspunkt og resipient, innsendte analyseresultater og nye grenseverdier.

---

<sup>15</sup> Forskrift om varsling av akutt forurensning eller fare for akutt forurensning av 09.07.1992 nr. 1269.



## 14.2 Tilstandsrapport om mulig forurensning av grunn og grunnvann

Hennig-Olsen skal vurdere behovet for å dokumentere forurensningstilstanden i grunn og grunnvann. Denne vurderingen skal gjennomføres i henhold til trinn 1-3 i miljødirektoratets veileder M-630/2016 *Tilstandsrapport for industriområder*. Vurderingen skal inkludere mulig grunnforurensning fra tidligere aktiviteter og virksomheter.

Vurderingen skal sendes forurensningsmyndigheten innen 01.06.2025.

Dersom forurensningsmyndigheten med utgangspunkt i denne vurderingen finner at tilstanden i grunn- og grunnvann må dokumenteres, vil Hennig-Olsen bli pålagt å utarbeide en full tilstandsrapport i henhold til trinn 4-7 i Miljødirektoratets veileder M-630/2016.

## 15 Eierskifte, omdanning mv.

Hvis det driftsansvarlige selskap overdras til ny eier eller driftsansvaret overføres til annet selskap, skal melding sendes forurensningsmyndigheten så snart som mulig og senest én måned etter eierskiftet.

## 16 Nedleggelse

Hvis et anlegg blir nedlagt eller en virksomhet stanser for en lengre periode, skal eieren eller brukeren gjøre det som til enhver tid er nødvendig for å motvirke fare for forurensninger. Hvis anlegget eller virksomheten kan medføre forurensninger etter nedleggelsen eller driftsstansen, skal det i rimelig tid på forhånd gis melding til forurensningsmyndigheten.

Forurensningsmyndigheten kan fastsette nærmere hvilke tiltak som er nødvendig for å motvirke forurensning. Forurensningsmyndigheten kan pålegge eieren eller brukeren å stille ytterligere garanti for dekning av framtidige utgifter og mulig erstatningsansvar. Sikkerhet/garanti som allerede er stilt iht. tillatelsen løper videre inntil forurensningsmyndigheten etter søknad fra det driftsansvarlige selskapet eller eier godkjenner reduksjon og/eller bortfall av slik sikkerhet.

Ved nedleggelse eller stans skal bedriften sørge for at råvarer, hjelpestoff, halvfabrikat eller ferdig vare, produksjonsutstyr og avfall tas hånd om på forsvarlig måte, herunder at farlig avfall håndteres i henhold til gjeldende forskrift.<sup>16</sup> De tiltak som treffes i denne forbindelse, skal rapporteres til forurensningsmyndigheten innen tre måneder etter nedleggelse eller stans. Rapporten skal også inneholde dokumentasjon av disponeringen av kjemikalierester og ubrukte kjemikalier og navn på eventuell(e) kjøper(e).

Ved nedleggelse av en virksomhet skal den ansvarlige sørge for at driftsstedet settes i miljømessig tilfredsstillende stand.

Bedriften skal også for nedleggelsesåret rapportere miljødata og eventuelle avvik via altinn.no, jf. pkt. 11.5.

Dersom virksomheten ønskes startet på nytt, skal det gis melding til forurensningsmyndigheten i god tid før start er planlagt.

---

<sup>16</sup> Avfallsforskriftens kapittel 11 om farlig avfall.



## 17 Tilsyn

Hennig Olsen Is AS plikter å la representanter for forurensningsmyndigheten eller de som denne bemyndiger, føre tilsyn med virksomheten til enhver tid.



## Vedlegg 1: Liste over prioriterte miljøgifter, jf. pkt. 2.1

Utslipp av disse komponenter er bare omfattet av tillatelsen dersom dette framgår uttrykkelig av vilkårene i pkt. 3 til 14.

### Metaller og metallforbindelser:

	<b>Forkortelser</b>
<b>Arsen</b> og arsenforbindelser	As og As-forbindelser
<b>Bly</b> og blyforbindelser	Pb og Pb-forbindelser
<b>Kadmium</b> og kadmiumforbindelser	Cd og Cd-forbindelser
<b>Krom</b> og kromforbindelser	Cr og Cr-forbindelser
<b>Kvikksølv</b> og kvikksølvforbindelser	Hg og Hg-forbindelser

### Organiske forbindelser:

<b>Bromerte flammehemmere</b>	<b>Vanlige forkortelser</b>
Penta-bromdifenyleter (difenyleter, pentabromderivat)	Penta-BDE
Okta-bromdifenyleter (defenyleter, oktabromderivat)	Okta-BDE, octa-BDE
Deka-bromdifenyleter (bis(pentabromfenyl)eter)	Deka-BDE, deca-BDE
Heksabromcyclododekan	HBCDD
Tetrabrombisfenol A (2,2',6,6'-tetrabromo-4,4'-isopropyliden difenol)	TBBPA

### Klorerte organiske forbindelser

Dekloran pluss (syn og anti isomere former)	DP (syn-DP, anti DP)
1,2-Dikloretan	EDC
Klorerte dioksiner og furaner	Dioksiner, PCDD/PCDF
Heksaklorbenzen	HCB
Kortkjedete klorparafiner C <sub>10</sub> -C <sub>13</sub> (kloralkaner C <sub>10</sub> -C <sub>13</sub> )	SCCP
Mellomkjedete klorparafiner C <sub>14</sub> -C <sub>17</sub> (kloralkaner C <sub>14</sub> -C <sub>17</sub> )	MCCP
Klorerte alkylbenzener	KAB
Pentaklorfenol	PCF, PCP
Polyklorerte bifenyler	PCB
Triklorbenzen	TCB
Tetrakloreten	PER
Trikloretan	TRI
Trikloran (2,4,4'-Triklor-2'-hydroksydifenyleter)	TCS
Tris(2-kloretyl)fosfat	TCEP

### Enkelte tensider

Ditalg-dimetylammoniumklorid	DTDMAC
Dimetyldioktadekylammoniumklorid	DSDMAC
Di(hydrogenert talg)dimetylammoniumklorid	DHTMAC

### Nitromuskforbindelser

Muskxylen	
-----------	--

### Alkylfenoler og alkylfenoletoksylder

Nonylfenol og nonylfenoletoksylder	NF, NP, NFE, NPE
Oktylfenol og oktylfenoletoksylder	OF, OP, OFE, OPE
4-heptylfenoler (forgrenet og rettkjedet)	4-HPbl
4-tert-pentylfenol	4-t-PP
4-tert-butylfenol	4-t-BP
Dodecylfenol m. isomerer	DDP



2,4,6 tri-tert-butylfenol	TTB-fenol
<b>Per- og polyfluorerte alkylforbindelser (PFAS)</b>	
Perfluoroktansulfonsyre (PFOS), inkl. salter av PFOS og relaterte forbindelser	PFOS, PFOS-relaterte forbindelser
Perfluorheksansulfonsyre (PFHxS), inkl. salter av PFHxS og relaterte forbindelser	PFHxS, PFHxS-relaterte forbindelser
Perfluorobutansulfonsyre (PFBS), inkl. salter av PFBS og relaterte forbindelser	PFBS, PFBS-relaterte forbindelser
Perfluoroktansyre	PFOA
Perfluorheksansyre	PFHxA
2,3,3,3-tetrafluoro-2-(heptafluoropropoksy)propionsyre	HFPO-DA
Langkjedete perfluorerte karboksylsyrer C9-PFCA – C14-PFCA	PFNA, PFDA, PFUnDA, PFDODA, PFTrDA, PFTeDA
<b>Tinnorganiske forbindelser</b>	
Tributyltinnforbindelser	TBT
Trifenyltinnforbindelser	TFT, TPT
Dibutyltinnforbindelser	DBT
Dioktyltinnforbindelser	DOT
<b>Polysykliske aromatiske hydrokarboner</b>	
	PAH
<b>Ftalater</b>	
Dietylheksylftalat (bis(2-etylheksyl)ftalat)	DEHP
Benzylbutylftalat	BBP
Dibutylftalat	DBP
Diisobutylftalat	DIBP
<b>Bisfenol A</b>	
	BPA
<b>Siloksaner</b>	
Dodekametylsykloheksasiloksan	D6
Dekametylsyklopentasiloksan	D5
Oktametylsyklotetrasiloksan	D4
<b>Organiske UV-filtre</b>	
2-Benzotriazol-2-yl-4,6-di-tert-butylphenol	UV-320
2,4-di-tert-butyl-6-(5-chlorobenzotriazol-2-yl)phenol	UV-327
2-(2H-benzotriazol-2-yl)-4,6-ditertpentylphenol	UV-328
2-(2H-Benzotriazol-2-yl)-4-(tert-butyl)-6-(sec-butyl)phenol	UV-350
3-benzylidene-1,7,7-trimethylbicyclo[2.2.1]heptan-2-one	3-BC